

Hållbarhetsredovisning

Samspelet mellan lagstiftning och riktlinjer

Magdalena Stenudd

Kandidatuppsats i handelsrätt

HARH12

VT15

Handledare

Amanda Tan-Sonnerfeldt

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

1 Inledning	13
1.1 Bakgrund.....	13
1.2 Syfte och frågeställning	14
1.3 Avgränsningar.....	14
1.3.1 Begreppsdefinitioner.....	14
1.4 Disposition.....	16
2 Metod och material.....	17
2.1 Inledning	17
2.2 Moderna sätt att reglera	17
2.2.1 Principbaserad styrning.....	18
2.2.2 Riskbaserad styrning.....	18
2.3 Socio-legal studie.....	19
2.4 Material.....	21
2.5 Intervju – Swedbank	22
2.5.1 Metodval intervju.....	22
2.5.2 Urval	22
2.5.3 Frågor.....	22
3 Hållbarhetsredovisning och intressentmodellen	23
3.1 Inledning	23
3.2 Intressentmodellen	23
3.3 Den klassiska och radikala intressentmodellen – en jämförelse.....	24
3.4 Intressentmodellen i realiteten	25
3.5 Sammanfattning	26
4 Hållbarhetsredovisning i näringslivet.....	28
4.1 Inledning	28

4.2	Hållbara företag	28
4.2.1	Verktyg för förändring – ett hållbart näringsliv.....	29
4.2.2	Målgruppen - intressenterna	30
4.2.3	Mätning → Åtgärd.....	30
4.3	Sammanfattning	32
5	Lagstiftning och riktlinjer.....	33
5.1	Inledning	33
5.2	Hard law och Soft law	33
5.3	Harmonisering	34
5.4	EU-reglering	35
5.4.1	Direktiv 2013/34/EU.....	35
5.4.2	Ett flexibelt direktiv	36
5.4.3	Innehållet i Direktiv 2013/34/EU	37
5.4.4	CSR inom lagstiftning och riktlinjer.....	38
5.5	Svensk lagstiftning.....	40
5.5.1	Aktiebolagslagen	40
5.5.2	Årsredovisningslagen.....	41
5.5.3	Redovisning av ”icke-finansiell information”	41
5.5.4	Syftet med lagen	42
5.5.5	Införandet av det nya direktivet i ÅRL.....	43
5.6	Internationella riktlinjer	44
5.6.1	Global Reporting Initiative	46
5.6.2	G4.....	47
5.7	Riktlinjer som komplement	48
5.8	Sammanfattning	49
6	Den hållbara banken	50
6.1	Inledning	50

6.2	Problematik med PBS och Riskbaserad styrning	50
6.2.1	Trovärdighet.....	51
6.2.2	Olika incitament.....	51
6.3	Swedbanks Hållbarhetsredovisning.....	52
6.3.1	Intressenterna	52
6.3.2	Lagkraven i relation till riktlinjerna.....	53
6.3.3	Urval av information - fokusområden	54
6.3.4	Beslutsunderlaget.....	55
6.4	Sammanfattning	56
7	Analys.....	57
7.1	Inledning	57
7.2	Regleringsuppbyggnad	57
7.2.1	Riktlinjernas relation till lagstiftningen	58
7.3	Krav från intressenter.....	58
7.3.1	Anseendekostnader	59
7.4	Lagens syfte i jämförelse med näringslivets syfte	60
7.5	Lagstiftarens incitament.....	60
7.5.1	Näringslivets incitament	61
7.6	Särkoppling och Greenwashing	63
7.7	Luckor mellan direktivet (2013/34/EU) och självreglering.....	63
8	Sammanfattning och slutsatser.....	65
8.1	Sammanfattning	65
8.2	Slutsatser.....	66

Sammanfattning

Denna uppsats handlar om hur hållbarhetsredovisning regleras och samspelet mellan de olika instrumenten; lagstiftning, normer, branschstandarder och riktlinjer. Det är en tvärvetenskaplig uppsats, som genom en socio-legal studie ämnar sätta lagstiftningen i relation till den verklighet och miljö den reglerar. Hållbarhetsredovisning har blivit allt vanligare hos näringslivet idag. Det är ett sätt för företaget att kommunicera med sina intressenter och även ett sätt att inkorporera faktorer såsom miljö, personalpolitik och mänskliga rättigheter i årsredovisningen. Här behandlas den lagstiftning som reglerar redovisning av icke-finansiell information och de riktlinjer som företag använder som hjälpmedel vid upprättandet. Hållbarhetsredovisning regleras idag primärt av näringslivets självreglering. Detta som en effekt av att den lagstiftning som reglerar hållbarhetsredovisning bygger på så kallad principbaserad (PBS) samt riskbaserad styrning. Innebörden av sådan lagstiftning är att Direktiv 2013/34/EU öppnar upp för flera olika aktörer att delta i utvecklandet av riktlinjer och branschstandarder. Direktivet ger näringslivet stor flexibilitet att upprätta riktlinjer på området hållbarhetsredovisning. Med anledning av de många aktörerna, delaktiga i att reglera hållbarhetsredovisning, uppstår det ett gap mellan den tvingande lagstiftningen och så kallad soft law. För att förstå vilken effekt lagstiftningen har haft i praktiken och om syftet med lagstiftningen har uppnåtts/uppnås ska följande fråga besvaras:

Hur samspelar den nuvarande lagstiftningen med de normer och riktlinjer som reglerar hållbarhetsredovisning?

Rent juridiskt är det intressant att studera detta sätt att reglera då det belyser eventuell problematik med PBS samt riskbaserad styrning. Analysen visar på att de olika aktörernas syften och incitament med reglering av hållbarhetsredovisning kan skilja sig åt. Detta kan skapa problematik med informationens trovärdighet och användbarhet vilket sedermera riskerar att underminera lagstiftarens syfte med den tvingande lagstiftningen.

Nyckelord: CSR, Hållbarhetsredovisning, Intressentmodellen, Intressenter, Beslutsfattande, Självreglering, Principbaserad styrning, Riskbaserad styrning.

Förord

Författaren vill tacka Amanda Tan-Sonnerfeldt för hennes tålamod och hjälp under skrivprocessen. Det har varit en lång väg fram till färdigställande. Amanda har varit ett stöd med enorm kunskap på området.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (2005:551)
BFL	Bokföringslagen (1999:1078)
BFN	Bokföringsnämnden
CSR	Corporate Social Responsibility (Företagens samhällsansvar)
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationen
FAR	Branschorganisationen för redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare
FEUF	Funktionsfördraget
GRI	Global Reporting Initiative
ISO	International Organisation for Standardisation
ILO	International Labour Organisation
NGO	Non-Governmental Organisations (icke-statliga organisationer)
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
PBS	Principbaserad styrning
Prop.	Regeringens proposition
SCC	Sustainable Cost Calculation
SME	Små- och medelstora företag
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
ÅRL	Årsredovisningslagen (1995:1554)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Corporate Social Responsibility handlar om hur organisationer väljer att bedriva sin verksamhet och vilket ansvar de tar för förhållanden såsom miljö, ekonomi och mänskliga rättigheter.¹ Idag regleras hållbarhetsredovisning genom flera olika aktörer, dels genom lagstiftning på EU- och nationell nivå samt genom riktlinjer från icke-statliga intresseorganisationer.² Lagstiftningen på redovisningsområdet kräver, i jämförelse med riktlinjer och normer på området, relativt lite information om företagens påverkan på samhälle och miljö.³ Istället förlitar sig lagstiftaren på att näringslivet utformar normer och utvecklar självreglering för att agera hållbart och vara öppna med information. Genom detta har riktlinjer såsom Global Reporting Initiative och ISO-26000 utvecklats som stöd för företag som väljer att redovisa sådana CSR aktiviteter i en hållbarhetsredovisning.⁴

Riktlinjer och normer har enligt Buhmann en tendens att bli så pass integrerade i samhället att de uppfattas som formell lag - trots att de inte är det. Faktorer såsom intressenternas förväntningar och reaktioner kan vara tillräcklig motivator för näringslivet att agera enligt vissa normer och riktlinjer. Detta leder till att företag agerar på ett för samhället positivt sätt, trots att detta inte krävs av dem enligt lag.⁵ Behovet att förstå hur lagen samspelar med näringslivets delaktighet i hållbar utveckling bottnar i behovet att förstå vilka faktorer som påverkar företagens beslutsfattande. Det är på så sätt intressant att se till vilket ansvar företag har enligt lag och vilka krav som ställs på dem från andra aktörer (intressenter och/eller NGO:s) och vilken roll de har i samhället. Denna uppsats belyser lagstiftarens förtroende för näringslivets självreglering och hur detta tar sig i uttryck i den reglering som omfattar hållbarhetsredovisning.

---

¹ Westermark, C., Hållbarhetsredovisning; Teori, Standarder och Praktisk tillämpning, 2013, s. 58-59.

² Regleringskansliet, Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande, 2013, s. 11-15.

³ 6 kap. 1§ ÅRL (1995:1554)

⁴ Westermark, C, 2013 , s. 70.

⁵ Buhmann, Corporate Social Responsibility: what role for law? Some aspects of law and CSR, 2006, s. 199

1.2 Syfte och frågeställning

Denna uppsats har som syfte att förstå förhållandet mellan organisationers kommunikation av hållbar utveckling genom en hållbarhetsredovisning och den lagstiftning som reglerar organisationers redovisning. Idag regleras hållbarhetsredovisning genom riktlinjer, rekommendationer och hjälpmedel, upprättade av icke-statliga aktörer, samt genom tvingande lagstiftning. Organisationers hållbarhetsredovisning påverkas därför av vad de måste göra och vad de kan välja att göra. Således är det av intresse att studera hur dessa riktlinjer förhåller sig till lagstiftningen.⁶ Det är även intressant att se hur organisationerna uppfattar de regler och riktlinjer som de måste förhålla sig till. Hur väljer man vad som ska redovisas? Med utgångspunkt i följande funderingar ämnar uppsatsen besvara följande frågeställning:

Hur samspelar den nuvarande lagstiftningen med de normer och riktlinjer som finns på området hållbarhetsredovisning?

För att kunna besvara denna fråga ämnar uppsatsen överblicka huruvida *riktlinjerna går längre än lagens mening* i hur hållbarhetsredovisning regleras. Uppsatsen undersöker därmed vad företagen **måste** göra och vad de kan **välja** att göra. Detta är viktigt att utreda eftersom det kan avslöja eventuella skillnader i syftet med regleringen och hur det påverkar hållbarhetsredovisning i praktiken.

1.3 Avgränsningar

Denna uppsats har inte som avsikt att fokusera på eventuella förbättringar på den lagstiftning och riktlinjer som reglerar hållbarhetsredovisning. Fokus ligger på att utreda gapet mellan reglering, lagtext och de riktlinjer och koder som skapats av branschorganisationer och så kallade icke-statliga intresseorganisationer. Här görs bland annat en kartläggning av den lagstiftning och de riktlinjer som styr hur företag bör upprätta en hållbarhetsredovisning. Dessa jämförs sedan för att förstå samspelet mellan lagstiftningen och den självreglering som uppkommit på området.

1.3.1 Begreppsdefinitioner

Genomgående i uppsatsen används begreppet *reglering*. Med detta begrepp menar författaren den lagstiftning och de riktlinjer och branschkode som på olika sätt ämnar reglera hur och när näringslivet ska upprätta en hållbarhetsredovisning. Exempel på detta

---

⁶ Westermark, C, 2013, s. 71.

är direktiv, svensk lagstiftning samt riktlinjer och hjälpmedel upprättade av myndigheter och offentliga organ, såsom FN och BFN samt andra icke-statliga organisationer såsom GRI. Med reglering avses alltså ett bredare område än det som presenteras i strikt juridisk doktrin. Reglering här omfattar således den lagstiftning som företag måste följa såsom direktiv (2013/34/EU) och ÅRL (1995:1554) samt de internationella riktlinjer och principer som EU kommissionen presenterar i KOM (2011) 681. Denna breda definition är nödvändig då kommissionen anser att näringslivet inte uppfyller lagens krav om de väljer att inte följa dessa.⁷ Dessa olika styrmedel presenteras i hierarkisk ordning i kapitel 5.

Ett annat begrepp som presenteras är icke-finansiell information. Med detta avses information som berör verksamhetens påverkan på miljö, personalpolitik och andra delar av samhället, det vill säga verksamhetens information om samhällspåverkan i olika delar av organisationen. Detta begrepp återfinns i redovisningsdirektivets Art 46 (2013/34/EU) samt 6 kap. ÅRL (1995:1554).

Med begreppet anseendekostnader vill författaren förklara sådana negativa kostnader som uppstår då företagen inte agerar på ett för intressenterna accepterat sätt. Detta begrepp framkommer i uppsatsen 3 kap, avsnitt 3.4.

---

⁷ KOM (2011) 681, s. 6.

1.4 Disposition

Uppsatsen bygger på åtta kapitel, varav det första kapitlet beskriver uppsatsens syfte, frågeställning samt vilka avgränsningar författaren valt att göra. Kapitlet inleds med en kort bakgrund om varför ämnet anses intressant.

Kapitel 2 – Beskriver den metod som uppsatsen har utformats efter. Här finns även en kort beskrivning av det material som använts för sammanställningen.

Kapitel 3 - Detta kapitel förklarar hur näringslivet idag måste förhålla sig till parametrar som ansvarstagande och hållbarhet. Intressentmodellen som teori presenteras utifrån ekonomiskt- och legalt perspektiv.

Kapitel 4 - Det fjärde kapitlet utreder hur näringslivet kan använda sig av den information som presenteras i en hållbarhetsredovisning.

Kapitel 5 - I femte kapitlet tar läsaren del av den lagstiftning som reglerar företagens hållbarhetsredovisning. De olika riktlinjerna presenteras och fokus ligger på GRIs G4 riktlinjer.

Kapitel 6 - Det sjätte kapitlet ger läsaren en inblick i varför och hur Swedbank upprättar en hållbarhetsredovisning. Efter en intervju med Swedbanks Hållbarhets chef tydliggörs vilka incitament som driver företaget att upprätta en Hållbarhetsredovisning. Problematik kring sättet som hållbarhetsredovisning regleras på lyfts fram.

Kapitel 7 - I det näst sista kapitlet analyseras materialet som har presenterats i tidigare kapitel. Diskussion förs kring varför lagstiftaren lägger över ansvaret för reglering på näringslivet och vad näringslivet har för incitament till att utveckla normer och självreglering på området.

Kapitel 8 - I det sista kapitlet sammanfattas uppsatsen och slutsatser presenteras.

2 Metod och material

2.1 Inledning

Hållbarhetsredovisning regleras idag genom EUs bolagsrättsliga direktiv (2013/34/EU) och på den svenska marknaden av Årsredovisningslagen (1995:1554). I enlighet med Art 288 FEUF harmoniserar direktivet med svensk lagstiftning vilket innebär att bestämmelserna i direktivet integreras i den inhemska lagstiftningen.⁸ Utöver denna tvingande lagstiftning styrs upprättandet hållbarhetsredovisning även av riktlinjer upprättade av icke-statliga intressentorganisationer. Exempel på detta är Global Reporting Initiative. Den här formen av riktlinjer är inte tvingande för företagen utan ska vara ett hjälpmedel.⁹ När det nya redovisningsdirektivet (2013/34/EU) upprättades valde kommissionen att integrera dessa normer, branschkode och riktlinjer i lagstiftningen.

2.2 Moderna sätt att reglera

Hållbarhetsredovisning regleras således av flera olika aktörer, bland annat genom EU-direktiv, svensk lagstiftning, internationella riktlinjer och andra inofficiella policys.¹⁰ Detta system kan benämnas som flernivå reglering (på engelska *multi-level regulation*) och bygger på att flera olika aktörer har möjlighet att vara med i processen att stifta och forma de lagar och regleringar vilka påverkar hur företag ska upprätta sin hållbarhetsredovisning. Systemet bygger inte på någon klassisk hierarkisk uppbyggnad. Ramen för regleringsuppbyggnad har därmed vidgats utanför den enskilda statens legala system.¹¹ Julia Black definierar denna typ av regleringsuppbyggnad som *decentraliserad reglering (decentred regulation)*. Hon talar om flera olika aktörer som initierar varianter av regleringar vilka bygger på olika grundtankar och politiska agendor. Utan någon tydlig hierarkisk struktur eller centralt maktorgan som koordinerar de olika aktörerna leder detta till att reglering numera sker på flera olika nivåer. Initiativen till reglering kan bygga på olika syften där slutmålet kan skilja sig åt. Det är ett komplext system där samspelet mellan de olika aktörerna är avgörande för hur det yttrar sig och fungerar.¹²

---

⁸ Se Art 288 (3) FEUF

⁹ GRI, G4 Sustainability Reporting Guidelines, s. 3

¹⁰ Regeringskansliet, Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande, 2013, s. 11-15.

¹¹ Chowdury, N & Wessel, R.A, Conceptualising Multilevel Regulation in the EU: A Legal Translation of Multilevel Governance?, 2012, s. 338 – 340.

¹² Black, J, Critical Reflections on Regulation, 2002, s. 5.

I dagens samhälle anser Black att det är svårt för enbart en aktör att besitta all den kunskap, information och de verktyg som krävs för att på ett effektivt sätt reglera samhället.¹³ Således har denna ”makt” delats upp mellan sociala aktörer (NGOs) och staten. Ett sådant system, där regleringar skapas av olika aktörer på olika nivåer, leder till att aktörer blir mer självreglerande i sina olika sammanhang. Koder och normer skapas, vilka ersätter behovet av staten som enskild regleringsskapande aktör. *Decentraliserad reglering* bygger på tanken att regleringar skapas i samförstånd mellan staten och sociala aktörer. Regleringar skapas således utifrån förståelsen för i vilket sammanhang och miljö de ska verka i. De omfattas därmed inte av en traditionell syn på lagen och regleringar.¹⁴ Systemet vidgar perspektivet på staten som enda reglerare och icke-statliga aktörer kan enligt detta synsätt vara ett komplement till statens reglering.¹⁵ Ett exempel på hur reglering kan ske decentraliserat är, som tidigare nämnts, EU:s nya redovisningsdirektiv (2013/34/EU), som infördes 2014. Här har EU kommissionen valt att beakta olika internationella riktlinjer och principer vid upprättandet. Detta direktiv är flexibelt för företagen och bygger på princip- samt riskbaserad styrning, något som framgår av förarbeten.¹⁶

2.2.1 Principbaserad styrning

Eftersom alla företag är olika ansåg kommissionen att det är lämpligt att ge företagen själva möjlighet att utveckla principer och standarder anpassade för deras verksamhet. Här har staten (EU) överlåtit en del av skapandet av regleringar till näringslivet själva.¹⁷ PBR flyttar sättet att reglera bort från att reglerarna säger vad som ska göras till att istället kommunicera målet med regleringen och implementera dessa på ett effektivt sätt. Företagen får därmed tolka dessa principer och införa system som säkerställer att de uppfyller målen med regleringen.¹⁸

2.2.2 Riskbaserad styrning

Riskbaserad styrning är särskilt vanligt inom den finansiella sektorn. Här handlar det om att identifiera risker i verksamheten och fokusera resurser på att minimera dessa risker. Genom att på ledningsnivå identifiera dessa olika risker i verksamheten och upprätta

---

¹³ Black, J, *Critical Reflections on Regulation*, 2002, s. 5.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Tan-Sonnerfeldt, A, *The Development and Use of Standards by Non-state Actors*, 2011, s. 54-55.

¹⁶ KOM (2013) 207, s. 2.

¹⁷ Monciardini, D, *Regulating Accounting for Sustainable Companies*, 2013, s. 2.

¹⁸ Black, J, *Forms and paradoxes of principles-based regulation*, 2008, s. 426.

interna riktlinjer som gäller i hela organisationen kan man således göra prioriteringar som minimerar verksamhetens riskexponering. Detta styrmedel har använts för att reglera områden såsom miljö, livsmedel och just finansiella sektorn.¹⁹ Ansvaret för reglering av verksamhetens risker har överförts på företagets ledning, vilket förutsätter att det finns ett systematiskt arbetssätt vad gäller att fördela resurser och beslutsfattande. De interna riktlinjerna och hur de upprätthålls inom verksamheten måste gå att presentera för intressenter och reglerare för att vinna legitimitet.²⁰

2.3 Socio-legal studie

För att kunna förstå hur den nuvarande lagstiftningen relaterar till de normer och riktlinjer som reglerar Hållbarhetsredovisning behöver uppsatsen utgå från ett tvärvetenskapligt angreppssätt. Uppsatsen använder sig därför av ”socio-legal studies” för att koppla ihop det rättsvetenskapliga sättet att studera juridik med ett samhällsvetenskapligt synsätt och metodik. Denna härstammar från den akademiska världen i Storbritannien och lämpar sig för studier av hur lagen samspelar med sociala aspekter och samhällsliga strukturer. På så sätt kan man titta på i vilket sammanhang lagen utformas och med vilket syfte.²¹ Detta socio-legala angreppssätt är ett komplement till den rättsvetenskapliga metoden och lämplig för denna uppsats eftersom den går utanför den strikt rättsvetenskapliga metoden. Således kan EUs bolagsrättsliga direktiv, aktiebolagslagen och årsredovisningslagen sättas i relation till den verklighet i vilken de agerar och har som syfte att påverka och förändra verksamhetens beteende.²²

Klassisk forskning inom juridiken utformas, till skillnad från forskning inom andra områden, i ett slutet system där juridiken tolkas inom sina egna ramar. Detta leder, enligt Banakar, till att något nydanande sällan produceras inom den strikt juridiska forskningen då den utgår från vad som redan är känt och ämnar tolka detta.²³ Klassiska studier breddar sällan perspektivet eftersom de undviker att relatera till sådana sociala faktorer som kan ha påverkan på den legala utvecklingen. I detta klassiska sätt att tolka juridiken finns lite

---

¹⁹ Black, J, *Paradoxes and Failures: New Governance Techniques and the Financial Crisis*, 2012, s. 1052.

²⁰ *Ibid.*, s. 1053-1054.

²¹ Banakar, R, *Law Through Sociology's Looking Glass: Conflict and Competition in Sociological Studies of Law*, 2009, s. 68.

²² *Ibid.*, s. 63.

²³ *Ibid.*, s. 61.

svängrum för andra perspektiv och källor än de som står att finna i lag, praxis och doktrin.²⁴

Till skillnad från det klassiska synsättet kan man tolka juridiken ur ett samhällsorienterat perspektiv. Genom socio-legala studier ställs juridiken i relation till de sociala systemen i vilka den verkar. Sådana studier kombinerar sociologins sätt att studera samhällen och sociala handlingar med ett juridiskt perspektiv (sociologin ämnar förklara människors handlingar och sociala identiteter samt vilka kulturella strukturer som präglar samhället).²⁵ En strikt klassisk juridisk metod såsom beskrivs här ovan men också av Sandberg²⁶, lämpar sig mindre bra i denna uppsats som ämnar belysa hur lagstiftningen samspelar med dess omgivning. Ett visst inslag av klassisk juridisk metod är dock till hjälp för att förstå de olika rättskällornas inbördes förhållanden och väsentlighet.

Förespråkarna av socio-legala studier hävdar att lagen härstammar från sociala normer och de legala system vilka formar samhället. Att undersöka de underliggande sociala mekanismerna vilka påverkar vårt legala beteende blir därför intressant. Ett område som ofta studeras är medborgarnas attityd till ny lagstiftning och hur ny lagstiftning påverkar deras beteende. Genom att studera lagen i relation till samhället och knyta an till forskning kring policybildning öppnas möjligheten att problematisera skillnaden mellan lagen och dess politiska syfte. Lagen ses här som ett politiskt verktyg för att influera beteende.²⁷ Därför blir det socio-legala angreppssättet centralt för denna uppsats. Detta eftersom uppkomsten av normer och självreglering studeras i förhållande till den lagstiftning som reglerar hållbarhetsredovisning.

Det finns två generella sätt att studera juridiken genom socio-legala studier. Ett sätt är att studera i vilken kontext lagen existerar och verkar medan det andra sättet innebär att man gör en så kallad *policy research*. I det sistnämnda sättet är det av intresse att studera gapet mellan lagstiftningens syfte och hur det ser ut i verkligheten när denna har implementerats i samhället.²⁸ Detta är relevant för denna uppsats där lagstiftarens syfte är att påverka företagen att bedriva hållbara verksamheter genom att införa krav på icke-finansiell information i förvaltningsberättelsen.

---

²⁴ Banakar, R, 2009, s. 61.

²⁵ Ibid.

²⁶ Sandberg, C, Rättsvetenskap för uppsatsförfattare, 2007, s.36-39.

²⁷ Banakar, R, 2009, s. 69.

²⁸ Ibid, s. 66.

Genom ett socio-legalt angreppssätt kan uppsatsen, genom ett empiriskt sätt, studera hur lagen samspelar med samhälle och kultur. Syftet är att delvis utreda vad meningen är med lagen och hur maktstrukturerna bakom lagstiftning påverkar dess utformning. Vem stiftar lagen, vad är syftet med lagen och för vem stiftas den?²⁹ Detta är relevant då hållbarhetsredovisning, som nämnts tidigare, regleras av både hard law och soft law (dessa begrepp förklaras tydligare i kapitel 5).

Uppsatsen gör därför en empirisk undersökning och tittar på Swedbank AB och deras hållbarhetsredovisning. Syftet med denna undersökning är att förstå hur företagens beteende påverkas av lagstiftningen och riktlinjerna som reglerar hållbarhetsredovisning. Undersökningen möjliggör för att förstå samspelet mellan den tvingande lagstiftningen och de riktlinjer som företagen ska följa när de upprättar en hållbarhetsredovisning.

Ett visst mått av klassisk rättsvetenskaplig metod används för att utreda vilken lagstiftning som företagen måste följa och deras inbördes ordning för att sedermera länka samman med bland annat GRIs riktlinjer.

2.4 Material

Eftersom uppsatsen är tvärvetenskaplig och använder sig av ett socio-legalt angreppssätt för att utreda frågeställningen har materialet valet varit av annan karaktär än en traditionell juridisk uppsats. Utöver rättskällor såsom direktiv, lagar och lagtext, förarbeten och doktrin har rättsvetenskapliga artiklar kring ämnet studerats. Hållbarhetsredovisning regleras primärt genom icke bindande reglering, så kallad soft law, dessa riktlinjer är därmed viktiga för studien. Eftersom Hållbarhetsredovisning regleras genom olika internationella riktlinjer (soft law) och genom tvingande lagstiftning på EU och nationell nivå (hard law) har det varit av intresse att inhämta artiklar som behandlar detta sätt att reglera näringslivet. Flertalet av artiklarna är tvärvetenskapliga och sätter, i enlighet med den socio-legala synsättet, regleringen i relation till den omvärld i vilken de verkar.

Uppsatsen använder sig även av en intervju med Swedbank för att förstå samspelet mellan hard law och soft law när det appliceras av den reglerade parten (näringslivet). Swedbank har sedan år 2011 har publicerat separata Hållbarhetsredovisningar med GRI:s riktlinjer som hjälpmedel.

---

²⁹ Banakar, R, 2009, s. 63, 65.

2.5 Intervju – Swedbank

2.5.1 Metodval intervju

Uppsatsen innehåller en intervju med Swedbanks Hållbarhetschef. Genom denna intervju samlas ytterligare empirisk data in för att få en inblick i hur företag resonerar kring hållbarhetsredovisning.

2.5.2 Urval

Swedbank anses, enligt författaren, intressant att titta på eftersom de har en tydlig vision, syfte samt värdering som bygger på engagemang och långsiktigt värdeskapande.³⁰ Syftet med dess verksamhet är att främja en sund och hållbar ekonomi för hushåll och företag. Swedbank menar att de som aktör på kreditgivningsmarknaden har en stor roll att spela. I sin hållbarhetsredovisning följer de GRI:s G4 riktlinjer, och deras ambition är att presentera en övergripande bild av både framsteg och områden där mer arbete krävs. Swedbank strävar efter att vara en motor för långsiktigt hållbar samhällstillväxt och anger att de satsar resurser inom sociala frågor, miljö och affärsetik.³¹ Frågor som är relevanta i sammanhanget är hur Swedbank har tolkat de lagar, regler och riktlinjer som reglerar hållbarhetsredovisning.

2.5.3 Frågor

Frågorna som ställs till Swedbank har tagits fram i syfte att förstå vad näringslivet har för incitament till att upprätta en Hållbarhetsredovisning. De är framtagna för att kunna göra en jämförelse mellan lagstiftarens syfte med Hållbarhetsredovisning och näringslivets bakomliggande syfte. Frågorna har delats in fyra områden; lagkraven i relation till riktlinjerna, intressenterna, val av fokusområden, beslutsunderlaget. Syftet med denna indelning är att förstå varför de redovisar hållbarhetsaktiviteter, för vem de redovisar, vilken information de väljer att redovisa och hur denna information används. Detta kan sedan jämföras med vad lagstiftaren har för incitament och vilken information de vill ska redovisas. Lagstiftarens incitament och näringslivets incitament kan skilja sig åt. Frågorna presenteras i Bilaga A.

---

³⁰ Swedbank Hållbarhetsredovisning 2013.

³¹ Ibid, s. 4-6.

3 Hållbarhetsredovisning och intressentmodellen

3.1 Inledning

Uppsatsen utgår från intressentmodellen för att förklara förhållandet mellan kraven som ställs på företagen genom lagstiftning och de krav som ställs på företagen genom andra interna och externa faktorer. Detta är intressant eftersom det kan tydliggöra varför företag gör mer än vad som krävs av dem enligt tvingande lag. I följande kapitel redogörs det för hur intressentmodellen kan studeras utifrån juridiskt- och samhällsekonomiskt perspektiv.

3.2 Intressentmodellen

Samuelsson beskriver intressentmodellen ur lagstiftarens perspektiv. Detta är intressant för att förstå syftet med den lagstiftning som införs.³²

I aktiebolagslagens (ABL) 12 kap. 1 § anges att ledningen ska ta beslut som ämnar maximera vinsten åt aktieägarna. Detta innebär att beslutsfattandet ska grunda sig på vad som genererar störst vinst för aktieägarna. På senare tid har det utvecklats teorier som vidgar detta synsätt och kräver att även andra värden skall beaktas vid beslutsfattande.³³ Detta tydliggörs i allmänmotiveringen till den nya aktiebolagslagen från 2005, där man i ljuset av en rad företagsskandaler påtalar vikten för förtroendet för näringslivet. Lagstiftaren anser att företag bör åläggas att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande rättsliga och etiska normer.³⁴

Europeiska kommissionen beskriver begreppet CSR (Corporate Social Responsibility) som att företag bör göra mer än vad lagen kräver för att integrera sociala- och miljöaspekter i deras beslutsfattande.³⁵ Detta synsätt förespråkas även av de intressentorienterade modellerna, vilka är en effekt av globaliseringen och att de klassiska teorierna om bolagsstyrning därför inte längre räcker till.³⁶ Intresset för verksamhetens effekt på miljö och mänskliga rättigheter har ökat i takt med att världens marknader öppnats upp i samband med globaliseringen. Detta intresse har skapat en diskussion om

---

³² Samuelsson, P, Konkurrerande modeller för bolagsstyrning, 2005, s. 18.

³³ Samuelsson, P, 2005, s. 18.

³⁴ Prop. 2004/05:85, s. 204.

³⁵ KOM (2011) 681, s.6.

³⁶ Samuelsson, P, 2005 s. 18.

vilket ansvar verksamheterna har för eventuella problem som uppstår i samband med att man flyttar produktionen eller outsourcar vissa tjänster till länder med sämre arbets- och miljöförhållanden. Enligt intressentmodellen bör företag ta ett aktivt samhällsansvar eftersom deras verksamheter ofta har påverkan på samhälle och miljö.³⁷

Westermarck belyser hur näringslivets påverkas av intressentmodellen.³⁸ Grundtanken med intressentmodellen är att företag ska sträva efter mer än att maximera vinsten för aktieägaren. Modellen anser att det är viktigt att vara lyhörd även för andra intressenter vilkas intressen särskiljer sig från aktieägarnas. Det är således en teori som beskriver organisationens relation till sin omvärld, och framhåller organisationen som en betydelsefull mekanism i samhället. Kärnan är att företag utöver vinstkriteriet även ska ta ett socialt ansvar (CSR). Intressenter som enligt intressentmodellen, är lika viktiga att bejaka som aktieägarna, är sådana vilka inte enbart har monetära intressen utan exempelvis framtida generationer och kundgrupper som ställer krav på hållbarhet och etik.³⁹

3.3 Den klassiska och radikala intressentmodellen – en jämförelse

Det finns två olika intressentmodeller, den klassiska och den radikala.⁴⁰ Förespråkarna av den radikala intressentmodellen menar på att ett överordnat krav på vinst inte är förenligt med krav på affärsetik och företagens samhälls- och medborgaransvar. Den klassiska intressentmodellen däremot, motsätter sig inte vinstkriteriet som det styrande beslutskriteriet. Modellen hävdar snarare att vinstkravet inte står i strid med, utan kan gynnas av att ta hänsyn även till andra värden. Företagen ska göra detta på frivillig basis och några rättsligt sanktionerade normer är inte aktuellt enligt förespråkarna för den klassiska intressentmodellen. Intressenterna skall således inte ges någon rättslig position gentemot företagen. Företagens etiska och ansvarsfulla beslutsfattande ska motiveras av att vinst är det överordnade målet men att ansvarstagande är lönsamt. De företag som inte strävar efter att agera etiskt och ansvarsfullt kommer drabbas av anseendekostnader. Det vill säga, företaget riskerar att drabbas av negativa konsekvenser såsom dåligt rykte,

---

³⁷ Bergström, C, & Samuelsson, P, Aktiebolagets Grundproblem, 2012, s. 280.

³⁸ Westermarck, C, 2013, s. 22-24.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Samuelsson, P, 2005, s. 18.

minskade marknadsandelar etc. om de förväntningar allmänheten har på företaget går i kras.⁴¹

Den radikala intressentmodellen går snäppet längre än den tidigare nämnda klassiska intressentmodellen. Den radikala intressentmodellen förespråkar att stora företag har en *skyldighet* att ta ett samhälls- och miljöansvar. Grunden till denna tanke är att deras verksamheter har påverkan på samhällets invånare och miljö. Således bör deras skyldigheter gå längre än vinstmaximering. Företagen har resurser att bemöta de problem som finns i samhället exempelvis fattigdom, rasism och miljöproblem och därför bör företag medverka till att förbättra samhället trots att det innebär lägre vinst. Modellen hävdar vidare att denna typ av aktiviteter skall redovisas på samma sätt som de finansiella uppgifterna eftersom även detta kan utgöra beslutsunderlag för investerare och ledningen.⁴²

3.4 Intressentmodellen i realiteten

Bergström och Samuelsson undersöker intressentmodellens krav på företaget i jämförelse med de lagkrav, tvingande, som ställs på ett aktiebolag. På så sätt kan förståelsen för vad som ligger bakom företagets vilja att upprätta en hållbarhetsredovisning öka.⁴³ Syftet med intressentmodellen är att förstå vad som ligger bakom företagets beslutsfattande och vilka aspekter som styr deras ställningstagande.⁴⁴ Som nämnts tidigare kan krav från andra intressenter än aktieägarna vara viktiga att ta hänsyn till, inte minst för att undvika anseendekostnader. Lagen kräver dock endast att hänsyn tas till vinstmaximering, oavsett om detta innebär negativa effekter på miljö och arbetstillfällen. Det finns således motsättningar i förhållandet mellan lagens ringa krav på företagen och intressenternas krav, vilka konkretiserats i diverse riktlinjer och uppförandekoder.⁴⁵

Det anses, enligt intressentmodellen, vara lönsamt att bedriva en verksamhet som tar ansvar för sina handlingar. De anseendekostnader som det innebär att inte uppfylla de förväntningar som intressenter och allmänheten har på företaget blir så pass stora att det i sig motiverar företag att arbeta för hållbar utveckling.⁴⁶ Buhmann menar att de negativa

---

⁴¹ Samuelsson, P, 2005, s. 18.

⁴² Ibid.

⁴³ Bergström, C, & Samuelsson, P, 2012, s. 278-291.

⁴⁴ Ibid., s. 281-282.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Samuelsson, P, 2005, s. 14.

konsekvenser som det skulle innebära för företag att inte ta ansvar för sin verksamhet, är värre än de genom lag reglerade sanktionerna. Hon presenterar en alternativ tolkning av begreppet CSR;

*”CSR appears to be to comply with applicable law and do something more”.*⁴⁷

Hon menar genom denna tolkning att företagen måste göra mer än vad lagen kräver av dem för att uppfylla intressenternas krav.⁴⁸

De intressentorienterade modellerna använder begreppet CSR för att beskriva företagens samhällsansvar. Detta innebär att företag ska agera frivilligt och göra mer än vad lagen kräver av dem. Ett sådant synsätt innebär att företag har rättigheter, men även skyldigheter. Många koder och självregleringar har vuxit fram inom näringslivet och allt fler företag väljer numera att följa dessa. Företagens beslutsfattande påverkas därmed i allt större utsträckning av olika nationella- och internationella organ. Även icke-statliga organisationer, så kallade NGO:s, söker att påverka företagen i deras beslutsfattande.⁴⁹ Detta kan man se i de riktlinjer som upprättas av organisationen Global Reporting Initiative (GRI). Här får intressenterna en stor påverkansmöjlighet över den information som företagen ska redovisa.⁵⁰

En annan beslutsmodell, den så kallade aktieägarmodellen, anser att vinstkriteriet ska vara det överordnade beslutsriteriet. Detta innebär inte att beaktandet av andra värden inte skulle vara möjligt för aktiebolaget. Modellen hävdar, liksom intressentmodellen, att ett moraliskt och etiskt ansvar för samhället kan vara lönsamt med hänseende till anseendekostnader. Vinstkriteriet är det överordnade beslutsriteriet vilket samhällsansvaret får underordna sig. Detta innebär inte att intressenterna får någon rättslig position gentemot aktiebolaget eftersom själva samhällsansvaret sker på frivillig grund.⁵¹

3.5 Sammanfattning

I detta kapitel presenteras två perspektiv på intressentmodellens roll för företagens redovisning baserat på ekonomisk och juridisk doktrin. Intressentmodellen utgår från att

---

⁴⁷ Buhmann, K, 2006, s. 197.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Bergström, C, & Samuelsson, P, 2012, s. 281-282.

⁵⁰ GRI, G4 Sustainable Reporting Guidelines, s. 16-17.

⁵¹ Bergström, C & Samuelsson, P, 2012, s. 281

företagens ansvar går längre än lagstiftningens ringa krav - att maximera vinsten för dess aktieägare. Det är en modell som sätter företaget i relation till dess omvärld. Genom att närmare studera intressentmodellen kan det tydliggöras för vem företag redovisar och hur de väljer ut vilken information som ska tas upp i Hållbarhetsredovisningen.

4 Hållbarhetsredovisning i näringslivet

4.1 Inledning

I detta kapitel får vi följa begreppet hållbarhet och dess roll i företagets redovisning. Olika teorier lyfts fram om hur företag kan använda även icke-finansiell information för beslutsfattande och utveckling av sin verksamhet.

4.2 Hållbara företag

Hållbar utveckling är ett begrepp vi möts av allt oftare i vår vardag, men vad innebär det? År 1987 slog FN fast en definition av begreppet i rapporten ”Vår gemensamma framtid”:

*”en hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”*⁵²

Detta innebär att företag måste ta ansvar för sina verksamheter och minimera deras negativa påverkan på natur och samhälle eftersom hållbar utveckling involverar alla samhällets aktörer.⁵³ I sin tur efterfrågar samhället och intressenter transparens och information rörande företagets aktiviteter och påverkan.⁵⁴

Begreppet CSR är ett sätt att beskriva sambandet mellan företagen och samhället i stort.⁵⁵ Snider (et al.) lyfter fram Milton Friedmans gamla frågeställning huruvida företag ska ta ansvar för samhället. Enligt Snider argumenterade Friedman för att företagets enda ansvar var att öka intäkterna på laglig väg⁵⁶ och att då använda företagets resurser för välgörenhet passade inte in denna modell.⁵⁷ Det finns även de som förespråkar att företag ska agera för samhällets bästa utöver företagets aktieägare. En av dessa är Carroll som har identifierat fyra komponenter av CSR: ekonomiska, legala, etiska och filantropiska. Företaget ska alltså parallellt med att skapa vinst åt sina aktieägare även använda sina

---

⁵² UNEP, ”Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future” Bruntland Gro Harlem, 1987, Oxford University Press.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Westermark, C, 2013, s. 13.

⁵⁵ Snider J, et al., Corporate Social Responsibility in the 21st Century: A view from the World’s most successful firms, 2003, s. 175-176.

⁵⁶ Se 12 kap. 1 § ABL (2005:551)

⁵⁷ Snider, J, et al., 2003, s.175-176.

resurser på ett sätt som gynnar samhället såsom exempelvis förbättrad välfärd.⁵⁸ Detta tankesätt stämmer väl överens med den tidigare omtalade intressentmodellen.⁵⁹

4.2.1 Verktyg för förändring – ett hållbart näringsliv

Redovisning ses av många som ett verktyg för förändring. Vissa forskare uppfattar redovisning som ett sätt att påverka individer, företag och processer för att på så sätt nå vissa mål. Det vill säga, man ser redovisning i rollen som drivkraft och påverkare.⁶⁰

Bebbington och Gray diskuterar vilka incitamenten är för företag att upprätta en hållbarhetsredovisning.⁶¹ Genom sin studie ämnade de, genom att använda måttet ”sustainable cost calculation” (SCC), utreda huruvida detta mått gick att använda för att mäta hållbar utveckling för en verksamhet. Måttet används för att mäta vilka extra kostnader som åläggs verksamheter i samband med att de bedriver så kallad hållbar utveckling.⁶² Bebbington och Gray presenterar olika åsikter om nyttan med informationen i en hållbarhetsredovisning. De menar att det finns fyra olika ”läger” av åsikter. Vissa av lägren anser att det inte finns någon fördel med att införliva element av hållbarhet i redovisningen medan andra (enligt Bebbington och Gray) lägger allt för stor och onyanserad tillförsikt till vad hållbarhetsredovisning kan åstadkomma. Det fjärde lägret menar på att det är möjligt att använda redovisning som ett redskap för hållbar utveckling. Att redovisa information av icke-finansiell karaktär kan således innebära att näringslivet på sikt agerar mer hållbart.⁶³

I artikeln lyfts tanken fram att en hållbar verksamhet är den som underhåller ”jordens kapital”. De menar här att kapital kan delas in i olika typer av kapital; naturens resurser, både utrotningshotade delar (såsom regnskog och ozonlagret) och förnybara delar, tillgångar som finns i naturen (mineraler) och mänskligt tillverkade tillgångar (teknik, kunskap, maskiner) är alla olika typer av kapital vilka kan mätas. Man kan således följa faktorer som är ekonomiska, sociala och miljörelaterade i relation till de aktiviteter som verksamheter genomför. Detta kan i sin tur ge indikationer på huruvida verksamheten bedrivs på ett mer eller mindre hållbart sätt.⁶⁴ Studien tyder på att information av icke-

---

⁵⁸ Carroll, A, Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct, 1999 s. 270.

⁵⁹ Samuelsson, P, 2005, s. 18.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Bebbington, J & Gray, R, An Account of Sustainability: Failure, Success and Reconceptualization, 2001, s. 557.

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid., s. 561.

⁶⁴ Ibid., s. 562-563.

finansiell karaktär, som lyfter fram värden såsom miljö och sociala faktorer, har en intressant funktion i näringslivet. GRI anser att hållbarhetsredovisning kan hjälpa företag att sätta mål och mäta prestationer för att göra organisationen mer hållbar.⁶⁵

4.2.2 Målgruppen - intressenterna

Genom Europeiska Kommissionens rapport om EU:s nya strategi för CSR har riktlinjer som UN Global Compact, OECD, ILO och SS-ISO 26000 fått stort gehör inom Europa. Som nämnt ovan finns det indikatorer på att redovisning kan påverka företagets beteende. Därför är det inte oväntat att kraven på företagets redovisning nu sträcker sig längre än till den rent finansiella informationen.⁶⁶

Allt fler företag väljer att, antingen i en separat rapport eller inkorporerat i den årliga redovisningen, ta med icke finansiell information om företagets påverkan på miljö och samhälle. Genom att upprätta rapporter i enlighet med GRI lämnar företagen mer information än vad som krävs av dem genom lag. Det är därför viktigt att förstå var dessa krav på information kommer ifrån.⁶⁷

I en tids era där företag anses ha ett ansvar som sträcker sig längre än till vinstmaximering blir krav från intressenter, politiska organ och normgivande organisationer allt mer avgörande för hur verksamheten ska bedrivas. Studier på amerikanska och engelska företag visar att hållbarhetsredovisning blivit allt vanligare bland företag som ett verktyg för att redogöra för verksamhetens hållbarhetsfrågor gentemot olika intressentgrupper. Därför kan intressentmodellen utgöra ett bra ramverk för att utvärdera kopplingen mellan företagets CSR-aktiviteter och hållbarhetsredovisning. Detta då grunden i hållbarhetsredovisning är att på ett tydligt sätt, gentemot intressenterna, kommunicera företagets sociala ansvarstagande.⁶⁸

4.2.3 Mätning → Åtgärd

Vad innebär då begreppet samhällsansvar, även kallat CSR? Somliga beskriver det som att efterleva de normer och krav som finns i kulturen och samhället. Företagens samhällsansvar är grunden i GRI:s riktlinjer för upprättandet av Hållbarhetsredovisning. Detta innebär att företag måste förhålla sig till både etiska och juridiska parametrar i sin

---

⁶⁵ GRI, G4, s. 3.

⁶⁶ Direktiv 2013/34/EU, Art. 19.

⁶⁷ Westermarck, C, 2013, s. 57-61.

⁶⁸ Snider, J, et al., 2003, s. 176.

verksamhet. Att veta vem som ansvarar för vad, vad som ska göras och när detta ska göras. Förutom detta måste företaget följa de lagar och direktiv som reglerar verksamheten eftersom de har ett straffrättsligt ansvar för sina handlingar. Tanken på CSR bygger på att företag har ett moraliskt ansvar för sina gärningar. I samband med denna utveckling har omvärlden börjat ställa krav på att detta ansvar ska rapporteras i en hållbarhetsredovisning.⁶⁹

På engelska talar man om ansvar utifrån två termer; responsibility och accountability. Det första begreppet står för ansvarstagande och hur ansvaret fördelas inom organisationen. Det andra begreppet bygger ansvarsskyldighet. Vem man kan utkräva ansvar från och hur kontroller och uppföljning sköts inom organisationen. Här kan man lyfta fram tesen ”what gets measured gets managed”, förkortad MEMA. Denna tes bygger på att sådant som går att mäta och blir redovisat är sådant som blir åtgärdat. Således anses mätning vara direkt sammankopplat med handling vilket i sin tur kan tolkas som att redovisning av mjuka värden såsom etik och samhällsansvar kan tänkas leda till att öka takten på den hållbara utvecklingen.⁷⁰ Detta är även basen i GRI:s riktlinjer för hållbarhetsredovisning. Företagsledningen och intressenter ska involveras i processen genom en kontinuerlig dialog. Startpunkten för mätmomentet av processen är vision och strategi.⁷¹

Samtidigt som krav på öppenhet och transparens är centrala finns det forskning som visar på vissa negativa effekter av redovisning. Risken finns att företag lovar mer än vad de lever upp till, något som kallas för *särkoppling* och beskrivs i Regeringskansliets rapport ”Effekterna av hållbarhetsredovisning” från 2010. Här menar man på att organisationen medvetet eller omedvetet bygger upp en fasad som speglar hur de vill bli uppfattade av utomstående men som inte efterlevs. Detta leder till att redovisningen inte bygger på verkliga förhållanden utan snarare blir ett sätt för företagen att framställa sig själva på ett visst sätt. Vilket således underminerar syftet med redovisningen.⁷² Hur regleras då hållbarhetsredovisning, vem ska redovisa och vilken information efterfrågas i lagstiftningen? Det besvaras i nästa kapitel.

---

⁶⁹ Westermarck, C, 2013, s.57-61.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ GRI, G4, s. 16-17.

⁷² Borglund, T, et al, Effekterna av hållbarhetsredovisning: en studie av konsekvenserna av de nya riktlinjerna hållbarhetsinformation i de statligt ägda bolagen, 2010, s.10.

4.3 Sammanfattning

Hållbar utveckling innebär att företag måste ta ansvar för sina verksamheter för att minimera negativ påverkan på miljön och samhället i övrigt. Hållbarhetsredovisning har blivit ett verktyg för att informera olika intressentgrupper om icke-finansiella faktorer som miljö och sociala faktorer som påverkar verksamheten. Detta leder in på företagens samhällsansvar och hur detta ansvar kan utkrävas. Tesen MEMA menar på att sådant som går att mäta och redovisa också blir åtgärdad. Vilket sedermera innebär att redovisning av mjuka värden såsom etik och samhällsansvar kan öka takten på den hållbara utvecklingen. Informationens trovärdighet kan dock påverkas av så kallad särkoppling eller greenwashing.

5 Lagstiftning och riktlinjer

5.1 Inledning

Styrningen av företagens redovisning av icke-finansiella uppgifter sker på olika nivåer och genom olika kanaler. Dels regleras dem genom lagstiftning på EU- och Sverige nivå. De måste även ta hänsyn till normer och branschstandarder samt riktlinjer upprättade av icke-statliga intressentorganisationer. Det här kapitlet presenterar instrumenten i hierarkisk ordning och sedan analyserar hur dessa olika instrument samspelar.

5.2 Hard law och Soft law

För att förstå hur hållbarhetsredovisning regleras måste begreppen *hard law* och *soft law* förklaras. EU-direktiv och civilrättsliga lagar såsom aktiebolagslagen och årsredovisningslagen är exempel på det som kallas för hard law. Det är således sådan reglering som är tvingande och förknippad med sanktioner. Även okodifierade rättsprinciper såsom rättspraxis ingår i detta begrepp.⁷³ Soft law kommer till uttryck i handelsbruk och sedvänja, självreglering samt normbildning genom standardavtal. Det kan ses som ett komplement till lagstiftningen och utvecklas ofta i samklang med statliga myndigheter och offentliga representanter. Det är alltså ”mjuk” lagstiftning så till vida att det utvecklas och tillämpas utanför det statliga lagstiftningssystemet och inte är kopplat till några sanktioner. Soft law är ett vanligt styrmedel på EU-nivå, något vi ser exempel på i det nya redovisningsdirektivet (2013/34/EU).⁷⁴

Pollack och Shaffer diskuterar i sin artikel hur olika skolor ser på begreppen hard law och soft law. De lyfter fram följande tre skolor: rättspositivism (på engelska legal positivism), rationalister (på engelska rationalists) samt konstruktivister (på engelska constructivists). Förespråkarna av rättspositivism lyfter fram hard law som den primära rättskällan vilken innefattar de formellt bindande lagarna. Soft law, enligt denna skola, är sådan som inte är bindande idag men kan utvecklas till bindande hard law.⁷⁵ Rationalisterna menar på att hard law och soft law är varianter på styrmedel som stater kan implementera för att åstadkomma olika syften. Konstruktivisterna, i sin tur, är positiva till soft law som

---

⁷³ Bernitz, U, et al, Finna rätt, juristens källmaterial och arbetsmetoder, 2012, s. 163-164.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Shaffer, G, Pollock, M, Hard vs. Soft Law: Alternatives, Complements, and Antagonists in International Governance, 2010, s. 707-708.

styrmedel och anser att det genererar normbildning, en känsla av delaktighet och identitet utan att behöva oro sig över eventuella rättstvister.⁷⁶

I likhet med rättspositivisterna argumenterar Buhmann för att soft law kan uppfattas som formell lag trots att de inte är det. Den breda definitionen av CSR innebär att företagen ska göra mer än vad lagen kräver av dem. Därför måste företagen utöver lagstiftning, även måste anpassa sig till normer och riktlinjer etablerade inom näringslivet. Detta eftersom att intressenterna håller företagen ansvariga för miljön, mänskliga rättigheter och annan social påverkan.⁷⁷

5.3 Harmonisering

På EU-rättslig nivå regleras hållbarhetsredovisning genom *Europaparlamentets och Rådets direktiv av den 26 juni 2013 (2013/34/EU) om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG*. Sverige är medlem i EU vilket påverkar den nationella lagstiftningen då ett direktiv måste harmonisera med nationell lagstiftning.⁷⁸ Direktivet (2013/34/EU) ska således integreras i den redan existerande Årsredovisningslagen (1995:1554) vilken reglerar årsredovisning hos de flesta juridiska personer⁷⁹. Detta anges i Artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, *funktionsfördraget* (förkortat FEUF).

FEUF är ett av de två grundläggande fördrag på vilket EU är uppbyggt. FEUF behandlar kompetensfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna samt det europeiska medborgarskapet. I enlighet med Art 1 FEUF behandlar fördraget det centrala regelverket om den inre marknaden, konkurrens samt det ekonomiska samarbetet. I Art 4 FEUF anges att EU ska ha delad kompetens med medlemsstaterna i sådana frågor som omfattar den inre marknaden. Eftersom det nya bolagsrättsliga direktivet (2013/34/EU) enligt Art 1 (2), reglerar redovisning på den inre marknaden, innebär det att EU tillsammans med medlemsstaten, i detta fall Sverige, ska upprätta och formulera direktivet som exempelvis berör hur och vad svenska företag ska redovisa. Direktiven är EU:s sätt att formulera mål och få medlemsstaterna att enhetligt jobba mot dessa mål. Ett direktiv kan på så sätt ses

---

⁷⁶ Shaffer, G, Pollock, M, 2010, s. 707-708.

⁷⁷ Buhmann, K, 2006, s. 188-190.

⁷⁸ Bernitz, U, et al, Finna rätt, juristens källmaterial och arbetsmetoder, 2012, s. 67.

⁷⁹ Se 6 kap. 1 § BFL (1999:1078) om juridiska personer och undantag.

som ett ramverk för hur ett mål ska uppnås. EU lämnar sedan till varje land att avgöra hur målet ska uppnås med den nationella lagstiftningen, detta framgår av Art 288 (3) FEUF.

5.4 EU-reglering

Tidigare reglerades företagens års- och koncernredovisning i två olika direktiv, fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven. Det fjärde bolagsrättsliga direktivet antogs redan 1978 för att harmonisera den europeiska lagstiftningen med medlemsländernas interna lagstiftning på redovisningsområdet.⁸⁰

5.4.1 Direktiv 2013/34/EU

Fjärde och sjunde direktiven ansågs vara betungande för mikro, små och medelstora företag, vilket innebar att de administrativa bördorna inte stod i proportion till dess nytta. Direktiven bröt därför mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Detta framkommer av Art 1 direktiv (2013/34/EU). Efter en utredning av EU kommissionen lades ett förslag till förbättring och utveckling av fjärde och sjunde direktivet fram. Förslaget lades fram med tre huvudsyften:

- Att öka transparensen, relevansen, samstämmigheten och jämförbarheten mellan verksamheters icke-finansiella information genom att tydliggöra och förstärka de existerande kraven.
- Att öka mångfalden i styrelser genom ökad transparens för att på så sätt effektivt kunna överblicka ledningens sätt att styra verksamheten.
- Att öka verksamheters ansvar, prestationer och effektivitet.⁸¹

Kommissionen menar i sitt förslag att de då aktiva direktiven inte var tillräckligt effektiva eftersom de saknade tydlighet. För det nya direktivet krävde man således en starkare ståndpunkt och tydligare krav och riktlinjer. Vissa länder har implementerat ytterligare nationell lagstiftning utöver direktivet, vilket är bra. Dock kan det innebära att det därmed blir svårt att jämföra verksamheters rapportering. Olika lagstiftning i medlemsländerna bidrar även till otydlighet för verksamheter som agerar över landsgränserna.

---

⁸⁰ 2011/12:FPM42, s. 1-2.

⁸¹ KOM (2013) 207, s. 3.

Kommissionen ville därför initiera ett mer enhetligt system.⁸² Som en effekt av detta förslag ersattes fjärde och sjunde direktiven av Direktiv 2013/34/EU.⁸³

Det nya direktivet (2013/34/EU) har som syfte att förenkla kraven på redovisning av finansiella- samt icke-finansiella uppgifter för små och medelstora företag. Både årsredovisning och koncernredovisning behandlas därmed numera i samma direktiv. Direktivet har som mål att minska de administrativa bördorna och förbättra företagsklimatet, i enlighet med Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt. Man hoppas främja internationaliseringen, höja produktiviteten och undanröja byråkrati genom ett förbättrat regelverk.⁸⁴ Detta innebär att det blir enklare att investera över gränserna och ökar jämförbarheten inom hela unionen. Genom tydligare krav på företagen hoppas man stärka det allmänna förtroendet för finansiella redovisningar och rapporter.⁸⁵

5.4.2 Ett flexibelt direktiv

Kommissionen ämnar öka företagens informationslämnande om aktiviteter som berör samhälle och miljö. Redovisning av sådan information möjliggör för ansvarsutkrävande och kan således öka allmänhetens tillit till näringslivet. Allt fler företag inom EU redovisar idag icke-finansiell information i enlighet med olika internationella riktlinjer, såsom GRI. För att säkerställa att företag som är verksamma på den inre marknaden agerar enligt samma premisser föreslog kommissionen att man på EU nivå införde lagstiftning som reglerar redovisning av icke-finansiell information. Genom att integrera internationella principer såsom OECD Guidelines, FNs Global Compact och ISO 26000 i det nya direktivet (2013/34/EU) skapas enhetlighet bland de företag som upprättar hållbarhetsredovisningar.⁸⁶

I det nya direktivet (2013/34/EU), ansåg kommissionen att flexibilitet för verksamheterna var viktigt. Direktivet (2013/34/EU) är därmed flexibelt på så sätt att verksamheter får använda existerande nationella samt internationella principer och riktlinjer för rapportering. De får även själva bestämma innehållet i sina rapporter och avgöra vilken information som är relevant. För sådan information som har ansetts irrelevant och därmed inte presenteras i rapporten gäller ”comply or explain – principen”. Vilket innebär att det

---

⁸² KOM (2013) 207, s. 3

⁸³ 2011/12:FPM42, s. 1-2

⁸⁴2011/12:FPM42, s. 2.

⁸⁵ Ibid., s.1.

⁸⁶ KOM (2013) 207, s. 2.

är tillräckligt om företagen kan förklara varför denna information inte presenteras och varför den har ansetts irrelevant för verksamheten.⁸⁷ Kommissionen förlitar sig på att näringslivet ska ägna sig åt självreglering. Direktivet (2013/34/EU) meddelar således att företag måste redovisa icke-finansiell information i förvaltningsberättelsen, men hur och vilken information de ska uppge lämnar de till näringslivet att bestämma. Därmed är det upp till näringslivet att upprätta branschkode och riktlinjer genom normbildning.⁸⁸

5.4.3 Innehållet i Direktiv 2013/34/EU

Rapportering av icke-finansiell information ska inte innebära otillbörligt extra arbete för verksamheter. Syftet är att uppnå ökad transparens, ansvar och effektivitet utan att det påverkar verksamheterna negativt.⁸⁹ Direktivet (2013/34/EU) omfattar därför endast företag som är av viss storlek. Kommissionen menar att stora företag oftast agerar internationellt och i flera olika länder inom EU, vilket gör denna typ av information relevant för investerare och intressenter även utanför det egna landet. I de inledande bestämmelserna av direktivet (2013/34/EU), mer specifikt femte och tolfte stycket, anges att det är väsentligt att det införs ett enhetligt och harmoniserat sätt att hantera icke-finansiell information inom EU.

I fjärde stycket av de inledande bestämmelserna kan man läsa att en avvägning mellan bokslutens mottagares intressen och företagets intresse att inte belastas för hårt med krav på rapportering är lämpligt. Mindre- och icke-vinstdrivande företag anses därmed kunna exkluderas från vissa delar av detta direktiv (2013/34/EU). Vidare, i 13e stycket, beskrivs att det är möjligt att undanta mikroföretag från vissa skyldigheter då det skulle innebära administrativa kostnader som inte står i proportion till intresset och väsentligheten av informationen. Små- medelstora och stora företag ska enligt 10e stycket i direktivet (2013/34/EU) skiljas åt genom att hänvisa till balansomslutning, nettoomsättning och genomsnittligt antal anställda under räkenskapsåret. Genom dessa uppgifter får man en god bild av företagets storlek. Syftet med en gemensam ram för redovisning, inom unionen är för att underlätta jämförelsen mellan företag på den europeiska marknaden. Detta framgår av 21a stycket av de inledande bestämmelserna. Ramar för redovisning, värdering och uppställning bör således vara så lika som möjligt för att detta ska vara möjligt.

---

⁸⁷ KOM (2013) 207, s. 2-3.

⁸⁸ KOM (2013) 207, s. 3.

⁸⁹ Se de inledande bestämmelserna 1 och 21 i Direktiv 2013/34/EU.

I 26e och 27e stycket i direktivet (2013/34/EU) framgår vilken vikt man lägger vid förvaltningsberättelsen. Förvaltningsberättelsen anses vara ett viktigt inslag i den finansiella rapporteringen och bör utöver den finansiella informationen, liksom tidigare, även innehålla analyser av miljörelaterade och sociala aspekter som är nödvändiga för att förstå företagets utveckling, ställning eller resultat. Det finns möjlighet för medlemsstaterna att undanta små och medelstora företag från detta krav eftersom arbetsbördan inte anses rimlig för denna typ av företag.

Vidare bör årsbokslut och koncernredovisningar granskas. Ett revisionsuttalande ska upprättas i vilken det anges om årsbokslutet eller koncernredovisningen ger en rättvisande bild i enlighet med nionde stycket i direktivets inledande paragrafer. Detta krav på revision omfattar inte små företag eftersom det anses utgöra en betydande administrativ börda, något som framgår av 43e stycket i direktivet (2013/34/EU). En av anledningarna är att ledningen och aktieägarna oftast är samma personer små företag. Därför är behovet av revision inte är lika stort för dessa.

Förvaltningsberättelsen behandlas i kapitel 5, där bestämmelser om dess innehåll anges i Art 19 i direktivet (2013/34/EU). Denna ersätter således bland annat Art 46 i fjärde direktivet och ser ungefär likadan ut. Företag ska redovisa både finansiell samt icke-finansiell information som behövs för att förstå företagets utveckling, resultat eller ställning exempelvis information om arbetsmiljö och påverkan på miljö. Även risker och osäkerhetsfaktorer är viktiga inslag i förvaltningsberättelsen. Annan typ av information som skall redovisas i förvaltningsberättelsen är företagets exponering för prISRISK, kreditrisk, likviditetsrisk och kassaflödesrisk. Således kan man se att det ställs högre krav på sådan information som är av intresse för investerare och aktieägare. Art 20 berör Företagsstyrningsrapporter. Företag ”av allmänt intresse” ska ta med en företagsstyrningsrapport i sin förvaltningsberättelse. Med företag av allmänt intresse menas företag som omfattas av detta direktiv. Vidare beskrivs av Art 20 att en företagsstyrningsrapport ska innehålla den kod för företagsstyrning som företaget är skyldigt att följa.

5.4.4 CSR inom lagstiftning och riktlinjer

Behovet av icke-finansiell information i företagens årsredovisning härstammar från samhällets förväntningar på näringslivet att ta ett samhällsansvar – CSR. Begreppet CSR har implementerats i lagstiftningen genom den så kallade ”Inremarknadsakten”. I denna

akt uppgav EU kommissionen att de senast i slutet på 2011 skulle införa en ny strategi om CSR inom unionen.⁹⁰

Den nya strategin släpptes genom ”A renewed EU strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility”. I enlighet med Europe 2020 Strategy är målet att öka medvetenheten om CSR och hållbar utveckling.⁹¹ Kommissionen har varit drivande vad gäller att öka medvetandet om CSR, och släppte år 2001 ”Grönbok – Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar”.⁹² De har fortsatt vara drivande i utvecklingen och har genom åren släppt olika rapporter och policys för att öka företagens sociala ansvarstagande.⁹³

Den definition av CSR som använts av kommissionen fram tills att den nya strategin släpptes, innebar att företag, på frivillig basis, integrerade sociala och miljömässiga hänsynstagande i sina verksamheter i samröre med sina intressenter.⁹⁴ De menade, i likhet med förespråkarna av intressentmodellen, att företagens samhällsansvar sträcker sig längre än deras legala ansvar mot samhälle och miljö. Kommissionen hävdar i sin rapport att viss typ av reglering kan göra verksamheter mer benägna att på frivillig basis möta detta sociala ansvar. Ett företag som genom ett strategiskt tillvägagångssätt tar sig an CSR i sin verksamhet kan gynnas av konkurrensfördelar. Kommissionen menar att företag kan bidra till en hållbar utveckling och hög konkurrens på den inre marknaden.⁹⁵

I samband med den nya CSR strategin valde EU kommissionen att omdefiniera begreppet CSR (Corporate Social Responsibility). Denna nya definition lyder:

”the responsibility of enterprises for their impacts on society”.⁹⁶

EU kommissionen anser att respekt för lagar och avtal är avgörande för företagens möjligheter att möta detta ansvar. Genom den nya definitionen ställer de högre krav på verksamheterna att inrätta system och verktyg för att aktivt upprätthålla arbetet med att ta ett socialt-, miljömässigt- samt etiskt ansvar. Kommissionen förespråkar, i likhet med GRI, att företagen ska ha ett nära samarbete med sina intressenter vid införandet av dessa

---

⁹⁰ KOM (2011) 206, s. 14-15.

⁹¹ KOM (2011) 681, s. 3-4.

⁹² KOM (2001) 366.

⁹³ KOM (2011) 681, s. 3-4.

⁹⁴ Ibid., s. 3.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid., s.6.

koder och strategier. Företagen kan på så sätt maximera det ökade värdet som aktivt CSR arbete ofta innebär. Kommissionen framhåller i sin rapport att man hoppas effekten är ökad medvetenhet hos företagen, vilka därigenom kan identifiera och minimera risken för negativ påverkan på samhället.⁹⁷

I små- och medelstora företag (SMEs) är CSR arbetet oftast informellt. Stora företag har oftast en större påverkan på samhället än SMEs och bör därför införa en riskbaserad utredning genom hela verksamheten för att utreda var riskerna ligger.⁹⁸ Genom den nya strategin ämnar Kommissionen öka graden av självreglering och utveckling av normer och branschstandarder. De menar att självreglering och normbildning kan vara ett effektivt sätt att säkerställa att verksamheter tar sitt samhällsansvar. För att få full effekt ska självreglering och normbildning utvecklas i nära samarbete med alla berörda intressenter och innefatta någon typ av indikator på företagets prestation, dvs. något moment av mätning.⁹⁹

5.5 Svensk lagstiftning

För att närmare ta reda på vilka lagkrav som ställs på företag i den svenska lagstiftningen börjar vi med att titta på Aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) och vilka företag som är skyldiga att upprätta en rapport.

5.5.1 Aktiebolagslagen

I 1 kap. 12 a § ABL finner man att Årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) ska tillämpas för bolags årsredovisning. Bolag som ska upprätta koncernredovisning svarar under Rådets förordning EG nr 1606/2002 om tillämpning av internationella redovisningsprinciper. Denna förordning antogs i svensk lagstiftning genom Lag (2010:2071) om ändring av aktiebolagslagen och är därmed direkt tillämplig på alla svenska koncerner. Således vänder vi oss till ÅRL för att ta reda på vad som gäller för upprättandet av en årsredovisning och förvaltningsberättelse för redovisningsskyldiga verksamheter.

---

⁹⁷ KOM (2011) 681, s. 3-4.

⁹⁸ KOM(2011) 681., s 9 - 2.

⁹⁹ KOM(2011) 681., s 9 - 2.

5.5.2 Årsredovisningslagen

Årsredovisningslagen är tillämplig på de typer av företag som anges i 6 kap 1 § Bokföringslagen (1999:1078) (BFL) vilket innefattar de flesta typer av juridiska personer såsom aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag. Vilka som är undantagna redovisningsskyldighet framkommer i 6 kap. 1 § BFL. De som berörs är vissa typer av stiftelser, hur många anställda som finns på företaget, hur stor företagets redovisade balansomslutning och nettoomsättning är. Verksamheter som inte omfattas av ÅRL är kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsbolag då dessa svarar under separata lagar i enlighet med 1 kap. 2 § ÅRL.

En årsredovisning ska innehålla en balans- och resultaträkning, förklarande noter och slutligen en förvaltningsberättelse. Årsredovisningen ska, enligt 2 kap. 2 § ÅRL, upprättas på ett lättöverskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Med god redovisningssed menas att företag ska följa den praxis och de normer som finns på området vid upprättandet av årsredovisningen. Således måste man iaktta de rekommendationer och uttalanden som Bokföringsnämnden (BFN) och FAR gör.¹⁰⁰

5.5.3 Redovisning av "icke-finansiell information"

Det är i 6 kap. 1 § fjärde stycket ÅRL som vi finner begreppet icke-finansiell information. Förvaltningsberättelsen ska innefatta sådan icke-finansiell information, som inte redovisas i övriga årsredovisningen, men som är viktig för att kunna bedöma utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Den samtida och framtida utvecklingen anses viktig att redovisa utöver upplysningar om exempelvis miljö- och personalfrågor. I förvaltningsberättelsen skall företaget även ge en beskrivning av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför. Forskning och utveckling samt eventuella filialer i utlandet ska också beskrivas eftersom dessa kan ha påverkan på företagets verksamhet, ställning och resultat. Dessa krav infördes i ÅRL år 2005 för att anpassa den svenska lagstiftningen till de ändringar som gjorts i det då aktuella fjärde bolagsrättsliga direktivet. Information som berörde miljö (verksamhetens påverkan på miljön) och personal (jämställdhet, arbetsmiljö och kompetensutveckling) ansågs relevant att ta upp i förvaltningsberättelsen. Eftersom kraven anses för betungande för små företag har dessa undantagits från utökade upplysningskrav.¹⁰¹

---

¹⁰⁰ Westermark, C, 2013 s. 41.

¹⁰¹ Prop. 2004/05:68, s. 1.

Företag som bedriver verksamhet, vilken är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken, ska alltid lämna upplysningar om verksamhetens påverkan på den yttre miljön, detta framkommer i 6 kap. 1 § fjärde stycket ÅRL. Det som nämns ovan är dock inte gällande för mindre företag enligt Lag (2010:1515).¹⁰² Vad som anses vara mindre företag beskrivs motsatsvis i 1 kap. 3 § 4 pt. ÅRL där begreppet större företag definieras. Mindre företag är därmed sådana företag som inte faller inom ramen för större företag, vilket framkommer i den efterföljande 4 § ÅRL.

För att tydligare förstå vad som menas med icke-finansiell information går det att vända sig till BFNs uttalande 96:6 om förvaltningsberättelsens innehåll. Informationen i förvaltningsberättelsen ska komplettera den information som lämnats i redovisningens andra delar. Informationen skall vara sådana upplysningar om verksamhetens art och inriktning, viktiga förändringar i verksamheten (köp eller försäljning av dotterföretag, förändring av produktutbud, byte av marknad etc.).¹⁰³ Det är upp till företaget att avgöra huruvida en icke-finansiell fråga är så pass viktig att den bör anges i förvaltningsberättelsen. Men vägledande bör vara att företag ska lämna information som har direkt eller indirekt betydelse för företagets finansiella utvecklingsmöjligheter. Således är det enbart större företag som enligt lag är tvungna att uppge icke-finansiell information i sin förvaltningsberättelse.¹⁰⁴

5.5.4 Syftet med lagen

När krav på miljöinformation först infördes i ÅRL var regeringens intention att de företag som har mest miljöpåverkan skulle omfattas av lagkraven. De ansåg då att krav på miljöinformation i förvaltningsberättelsen behövde regleras i lag eftersom självreglering och god redovisningssed inte visat sig vara tillräckligt.¹⁰⁵ Regeringen skriver i Prop. 1996/97:167 att de anser att verksamheter som omfattas av ÅRL och de särskilda årsredovisningslagarna för kreditinstitut, försäkringsbolag och värdepappersinstitut även borde lämna information om verksamhetens påverkan på den yttre miljön i de fall verksamheten är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken. Syftet med införandet av ett sådant lagkrav var att verksamheter skulle bedrivas genom hållbart företagande. Genom att bredda informationen ge den ett större användningsområde,

---

¹⁰² se SFS 2010:1515 Lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).

¹⁰³ BFN U 96:6, Förvaltningsberättelsens innehåll.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Prop. 1996/97:167, s. 18.

menade regeringen att man ökade förutsättningarna för ett decentraliserat ansvarstagande för miljön. Regeringen uttrycker i propositionen en tydlig vilja att Sverige ska vara en av de främsta och pådrivande krafterna vad gäller hållbart företagande. För att uppnå detta ansåg regeringen att det behövs ett ekologiskt samt hållbart näringsliv och samhälle.¹⁰⁶

Till grund för Prop. 1996/97:167 ligger en utredning av miljöinformationsutredningen som tillsattes 1996 med uppdrag att utreda vilka förutsättningarna var för ett informationssystem där man kunde jämföra och bedöma företag ur ett miljöperspektiv. Bakgrunden till utredningen var investerarnas och andra intressenters ökade krav på miljöinformation från företagen.¹⁰⁷ Bokförings- och redovisningslagstiftningen ansågs av regeringen utgöra ett ramverk som i sin tur kompletteras av annan normbildning och praxis, såsom exempelvis god redovisningssed. Regeringen menade dock att det fanns viss problematik med att reglering av miljörelaterad information primärt skett genom självreglering. Detta hade fått till följd att informationen som företagen redovisade var svår att jämföra. Något som innebar svårigheter för intressenterna att bedöma företagens ställning och resultat. Införandet av lagtexten blev således ett av regeringens verktyg för att bidra till enhetlighet och jämförbarhet hos företagens redovisning av icke-finansiell information.¹⁰⁸

5.5.5 Införandet av det nya direktivet i ÅRL

I samband med att EU år 2013 infört ett nytt direktiv som reglerar företagens års- och koncernredovisning måste Sverige på nytt anpassa lagstiftningen till de nya kraven. Sverige har därmed tillsatt en utredning för att veta hur det nya direktivet påverkar den svenska lagstiftningen och lämna lagförslag. Skillnaden mellan direktivet och ÅRL är att direktivet enbart är tillämpligt på aktiebolag, handelsbolag och kommanditbolag medan ÅRL är tillämpligt på alla redovisningsskyldiga företag (dock inte kreditföretag, försäkrings- och värdepappersbolag).¹⁰⁹ Trots denna skillnad anser utredningen att de lagändringar som behöver genomföras ska ske inom ramen för ÅRL. Detta innebär således att alla företag som enligt ÅRL är redovisningsskyldiga kommer omfattas av förändringarna.¹¹⁰ Man delar in företagen i fem olika kategorier; företag av allmänt intresse, stora-, medelstora-, små- samt mikro företag. Dessa definitioner anser

---

¹⁰⁶ Prop. 1996/97:167, s. 7-9.

¹⁰⁷ Ibid., s. 6-9.

¹⁰⁸ Prop. 1996/97:167, s. 16-19.

¹⁰⁹ SOU 2014:22, s.15.

¹¹⁰ Ibid.

utredningen motsvara de företagskategorier som idag existerar i ÅRL (stora-, medelstora- och mindre företag). Begreppet ”mindre” företag byts således ut till ”små” företag. Precis som tidigare regleras innehållet i förvaltningsberättelsen i 6 kap 1 § ÅRL. Inga stora förändringar föreslås i utredningen, men de förändringar som är relevanta för uppsatsen följer nedan:

- 6 kap 1 § 2 pt. föreslås ändras genom att enbart kräva att företag redovisar sådana väsentliga händelser som skett under räkenskapsåret. Borta är således kravet att även sådan information som skett efter räkenskapsårets slut ska redovisas.¹¹¹
- I 6 kap 1 § sista stycket ändras ordalydelsen. Tidigare nämndes att mindre företag inte omfattades av kraven i 3-5 stycket. Nu föreslås det istället att ordet små företag ska användas.¹¹²

Utredningen föreslår vidare att de nya reglerna bör införas i juli 2015 och börja gälla från och med räkenskapsår som inleds 1 januari 2016.¹¹³

5.6 Internationella riktlinjer

Genom flexibiliteten i det nya bolagsrättsliga direktivet lämnar man det till företagen att välja hur man ska redovisa icke-finansiell information. EU kommissionen förlitar sig således på att näringslivet utvecklar viss typ av självreglering för att uppfylla de lagkrav som framkommer i Art 46 i direktivet (2013/34/EU).¹¹⁴ I svensk lagstiftning är detta uttryckt i 2 kap. 2 § ÅRL, genom att företag ska följa så kallad god redovisningssed. Exempel på sådana branschkode och utvecklade riktlinjer anges i detta avsnitt.

För att uppfylla de krav som kommissionen ställer på företagens redovisning av icke-finansiell information, anger de i rapporten ”A renewed EU strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility” ett antal internationella principer och riktlinjer som företag bör anpassa sig till. Däribland finner man OECD Guidelines for Multinational Enterprises, FNs ”Global Compacts” tio principer samt ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility.¹¹⁵ Deklarationer som dessa är inte rättsligt bindande i enlighet med

---

¹¹¹ SOU 2014:22, s.16.

¹¹² SOU 2014:22, s. 16.

¹¹³ Ibid., s. 22.

¹¹⁴ KOM (2013) 207, s. 2.

¹¹⁵ KOM (2011) 681, s. 6-7.

internationell rätt. Dock ska de ses som normgivande och guidande principer som företag bör efterfölja. Verksamheter som tar på sig att följa t.ex. Global Compacts tio principer uttrycker således en intention att på frivillig basis efterfölja dem trots att det inte finns något lagstadgat krav att göra så.¹¹⁶ Även internationella avtal såsom ILO:s trepartsdeklaration om rättigheter i arbetslivet, omfattas av de principer och riktlinjer som kommissionen anser att företag inom EU bör efterfölja för att fullt ut uppfylla den definition av CSR som anges i ovan nämnda rapport.¹¹⁷

Internationella riktlinjer och standarder har utvecklats i syfte att vara hjälpmedel åt företag vid upprättandet av en hållbarhetsredovisning. De två mest använda är ISO 26000 och GRI:s (Global Reporting Initiative) G4 riktlinjer. I dessa riktlinjer får intressenterna en viktig roll eftersom de anses ha inflytande över den information som presenteras i hållbarhetsrapporten.¹¹⁸ Vem eller vad som kan definieras som en intressent finns beskrivet hos de två standarderna på olika sätt men med samma grundtanke. Enligt ISO 26000 anses en intressent vara en individ eller grupp som har ett intresse i en organisations beslut eller aktiviteter. Detta intresse skapar en relation till organisationen som kan vara både formell och informell. Det är viktigt att organisationen iakttar vilka intressen som är viktiga att bejaka och att dessa intressen är förenliga med lag och andra internationella koder och normer.¹¹⁹ Även GRI definierar begreppet intressenter i sin standard. Där beskrivs intressenter som: a) grupper eller individer vilka kan förväntas påverkas av organisationens verksamheter, produkter och/eller tjänster; eller b) grupper eller individer vars åtgärder rimligen kan påverka möjligheten för organisationen att framgångsrikt genomföra sina strategier och uppnå uppsatta mål. De menar således att påverkan kan komma från båda hållen. Intressenterna kan påverka organisationen men organisationen kan även påverka intressenterna. I sin förklaring på begreppet intressenter framhåller GRI att intressenter kan vara anställda, aktieägare och leverantörer men även andra grupper som påverkas av verksamheten, exempelvis invånarna i samhället.¹²⁰ På detta sätt kommer intressentteorin åter in i bilden vid upprättandet av en Hållbarhetsredovisning i enlighet med GRI:s riktlinjer.

---

¹¹⁶ Buhmann, K, 2006, s. 191-192.

¹¹⁷ KOM (2011) 681, s 6.

¹¹⁸ Westermark, C, 2013, s. 19-21.

¹¹⁹ SIS. (2010).

¹²⁰ GRI, G4, s. 92.

Intressenternas betydelse för organisationers utveckling anses inom GRI vara viktig och deras påverkan på organisationers beslut så pass stor att den ska redovisas.¹²¹ Eftersom GRI är de internationellt mest använda riktlinjerna har fokus i uppsatsen lagts på dessa.

5.6.1 Global Reporting Initiative

GRI är en organisation vars mål är att skapa riktlinjer och praxis för hållbarhetsredovisning. Syftet med GRI:s riktlinjer för hållbarhetsredovisning är att vara ett stöd för att tydligt kunna kommunicera hållbarhetsfrågor till sina intressenter. Genom att använda sig av dessa riktlinjer bidrar organisationerna till att skapa ett enhetligt och jämförbart system för sociala, miljömässiga och ekonomiska perspektiv.¹²²

GRI:s riktlinjer är skapade för att ge företag ett konkret sätt att redovisa icke-finansiell information.¹²³ En hållbarhetsrapport, baserad på GRI:s riktlinjer bör innehålla följande information: en redogörelse och analys av vilka hållbarhetsfrågor som anses viktiga för företaget, tydlig redovisning av risker och möjligheter förknippade med den icke-finansiella information som behövs för att utvärdera företagets utveckling, resultat samt ställning på marknaden. Vidare skall den innehålla en intressentanalys och intressentdialog för att identifiera vilka risker och möjligheter som finns förknippade med de hållbarhetsfrågor som är viktiga för intressenterna. Företagen ska sedermera presentera en strategi för hur de anpassar sig till kraven på hållbar utveckling.¹²⁴ Organisationen menar att transparens kring ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter bidrar till effektiva relationer med företagens intressenter. Riktlinjerna kan tillämpas på företag av alla storlekar och oavsett bransch.

Hållbarhetsredovisning ska ge en balanserad bild av företagens redovisade resultat inom området hållbarhet oavsett om det är positiv- eller negativ information. Redovisningarna ska således användas för att jämföra hur de förhåller sig till lagar och riktlinjer samt visa hur organisationen påverkar och påverkas av förväntningar kring hållbarhet.¹²⁵

Basen i GRI:s mätsystem bygger på det som kallas ”triple-bottom line” vilket innebär att man redovisar ur tre perspektiv: finansiellt, miljömässigt och socialt. Triple-bottom line ses som länken mellan finansiell redovisning och hållbarhetsredovisning. Begreppet

---

¹²¹ GRI, G4, s. 92

¹²² GRI, G4, s. 3.

¹²³ GRI, G4, s. 3.

¹²⁴ Ibid, s. 16.

¹²⁵ Ibid, s. 17-18.

etablerades 1994 av John Elkington och bygger på att mäta och redovisa prestationer inom tre områden (3 P), profit, people och planet. Genom att även väva in dessa perspektiv i sin redovisning kan ett företag anses ha tagit ansvar för alla de kostnader som företagets verksamhet innebär.¹²⁶ Att rapportera enligt GRI:s riktlinjer är en ständigt pågående process där intressenterna har stor betydelse som påverkare. Intressenterna kan påverka företagets val av indikatorer och därigenom även påverka företagets hållbara utveckling.¹²⁷

5.6.2 G4

De nya riktlinjerna i G4 är enligt GRI lättare att applicera än de tidigare versionerna. Fokus ligger på att företag primärt ska rapportera om sådana områden som är väsentliga för deras verksamhet och huvudintressenter. På så sätt blir rapporterna mer relevanta, trovärdiga och användarvänliga. Detta gör beslutsfattandet mer effektivt eftersom företaget kan fokusera på de områden som är viktiga för att kunna uppnå företagets mål och hantera dess påverkan på miljön. G4 riktlinjerna innehåller strukturer om hur miljöinformationen kan implementeras i olika typer av rapporter såsom integrerad rapportering, årsredovisningar, eller som individuella miljörapporter. GRI menar att man ser en positiv trend och tydlig utveckling inom näringslivet där miljöinformation blir en alltmer integrerad del i företags finansiella rapporter. Miljöinformation är på väg att bli en viktig del för att kunna driva utvecklingen mot ett hållbart näringsliv, en utveckling som företag har stort inflytande över.¹²⁸ GRI rapporteringssystem bygger på de tre kategorierna ekonomiska-, sociala- och miljömässiga faktorer. Under kategorin ekonomiska företagen redovisa hur det går för dem ekonomisk, vilka marknader de agerar på, indirekt ekonomisk påverkan samt hur man hanterar upphandling och inköp. Miljökategorierna innefattar redovisning av aspekter som material, energitillförsel, transporter. Kategorin som behandlar de sociala aspekterna finns det fyra underkategorier vilka behandlar bland annat anställningsvillkor, jämställdhet, barnarbete, diskriminering, mänskliga rättigheter, korruption och produktansvar. Således täcker en rapport upprättad enligt GRI:s riktlinjer in mer än bara miljörapportering – det blir en rapport som behandlar företagets övergripande CSR arbete.¹²⁹

---

¹²⁶ Westermark, C, 2013, s., 39-40.

¹²⁷ GRI, G4, s. 3.

¹²⁸ GRI, G4, s. 3.

¹²⁹ GRI, G4, s. 44.

GRI kräver att företag ska rapportera de visioner och strategier man har för verksamheten. Dessa ska utvecklas i samförstånd med intressenterna. När vision och strategi är framtaget ska företaget välja de resultatindikatorer man anser relevanta att redovisa i förhållande till dessa indikatorer. Företaget rapporterar genom sifvertabeller och förklarande kommentarer om utfallet, vilka lärdomar man dragit och vilken påverkan resultatet har haft på strategin. Således kopplar man samman utfallet av sifvertabellen med företagets uttalade hållbarhetsmål. Detta är nödvändigt eftersom syftet med rapporten är förändring. Företaget ska beskriva vad effekten av mätningen blev, vad som förväntades av dem och vilka resultaten blev. GRI framhåller att det är minst lika viktigt att rapportera sådant man inte lyckats med som de framsteg man gjort. Att inte lyfta fram även misslyckanden i rapporten kan enligt GRI leda till att trovärdigheten i rapporten ifrågasätts.¹³⁰

5.7 Riktlinjer som komplement

Ett system där lagstiftning kombineras med bredare formulerade riktlinjer, såsom Direktiv 2013/34/EU kombineras med GRI och andra internationella riktlinjer, kan vara ett flexibelt system. Företagen kan då skapa interna kontrollsystem anpassade för verksamheten. Det finns fördelar med styrning där företagen får visa att man gör rätt snarare än att regleraren ska påvisa att företagen inte följer aktuella lagar och riktlinjer. I diskussionen kring huruvida detaljerade regler eller bredare formulerade riktlinjer är att föredra väljer Black att lyfta fram fördelen med att reglera nära den påverkade verksamheten för att det ska få någon form av effekt. Hon menar att detaljerade regler snabbt kan bli för gamla och därmed inte är applicerbara när de väl ska användas. Riktlinjer kan vara lika omfattande och ha samma effekt som detaljerade regler beroende på hur de implementeras. Black framhåller att de ofta kan appliceras på situationer med olika grader av intensitet och därmed ha samma effekt som detaljerade regler.¹³¹

I en annan artikel av Black där hon redogör för viss problematik med just "*Princip Baserad Styrning (PBS)*" (på engelska Principles based Regulation) framhåller hon att reglering med hjälp av riktlinjer kan leda till att företag kan komma undan med att göra enbart precis det som krävs av dem, och inte mer. För att PBS ska fungera behöver det finnas en hög nivå av tillit mellan de som reglerar och de som regleras. Företag måste

---

¹³⁰ GRI, G4, s. 16-17.

¹³¹ Black, J, Paradoxes and Failures: New Governance Techniques and the Financial Crisis, 2012, s. 1044.

vilja göra mer än vad som krävs av dem enligt lag, och målen med styrningen måste kommuniceras tydligt från reglerarens sida. Black menar att ett sådant sätt att styra näringslivet bygger på ett utopiskt förhållningssätt mellan reglerarna (staten) och de reglerade (näringslivet).¹³²

5.8 Sammanfattning

EU kommissionen bestämde genom Inre marknadsakten 2011 att anta en ny strategi om CSR. Kommissionen vill driva utvecklingen av hållbart företagande framåt genom att förbättra för utvecklingen av självreglering, normbildning och branschstandarder. Ett nytt bolagsrättsligt direktiv har ersatt de två tidigare direktiven. Syftet var att införa ett tydligare direktiv som är mer enhetligt och ska underlätta jämförelsen mellan företag aktiva på europeiska marknaden. Direktiven reglerar således den inre marknaden och harmoniserar med svensk årsredovisningslagstiftning. De mest använda riktlinjerna för hållbarhetsredovisning är GRI. Enligt dessa ska företagen redovisa uppgifter inom tre kategorier: ekonomiska-, sociala- och miljömässiga faktorer som påverkar företaget. Intressenterna har en viktig roll då företagen förväntas föra en kontinuerlig dialog med dem kring den information som skall redovisas.

---

¹³² Black, J, Forms and paradoxes of principles-based regulation, 2008, s. 427-428.

6 Den hållbara banken

6.1 Inledning

Detta avsnitt lyfter fram problematiken med den lagstiftning och de riktlinjer som reglerar Hållbarhetsredovisning. För att förstå förhållandet mellan organisationers kommunikation av hållbar utveckling genom en hållbarhetsredovisning och den lagstiftning som reglerar organisationers redovisning har Swedbanks hållbarhetschef, Amanda Jackson, intervjuats. Intervjun baseras på Swedbanks Hållbarhetsredovisning som upprättas enligt GRI:s riktlinjer.

6.2 Problematik med PBS och Riskbaserad styrning

Black menar att alla olika sätt att reglera näringslivet kommer falla om de som reglerar är återhållsamma med att utmana ledningen, inte har den kompetens som krävs för att analysera verksamheten man reglerar och inte hanterar riskerna på ett proaktivt sätt. Före finanskrisen 2008 var det vanligt med riskbaserad styrning av banksektorn. Lobbyorganisationer har uppgett att det då var svårt att få politiskt gehör för ökad reglering av just denna sektor som sedan kom att bli föremål för en djup finanskris. Detta menar Black visar på den problematik som finns med riskbaserad styrning.¹³³

En problematik med riskbaserad styrning är att det spenderas mycket tid med att analysera eventuella risker istället för att hantera de utmaningar man har framför sig. Black menar med detta att det inte är ovanligt att reglerare agerar i en miljö fylld av motsättningar. Regleraren vill gärna utge sig för att ha kontroll, agera rationellt och erbjuda ett jämställt skydd för ”alla”. Men oftast agerar de utan att veta vad som kommer hända i framtiden, eftersom det kan vara svårt att förutse händelser. De prioriteringar man gör vid en viss tidpunkt kan således komma att ifrågasättas i ljuset av en eventuell kris eller samhällsliga förändringar. Prioriteringar kring vad och hur näringslivet ska regleras ändras över tiden och påverkas av sociala och politiska faktorer.¹³⁴ Den riskbaserade styrningen bygger på att hantera risker, resurser och rykte, vilket ibland kan vara motsägelsefullt och därför svårt att påverka.¹³⁵

---

¹³³ Black, J, 2012, s. 1055.

¹³⁴ Black, J, 2012, s. 1054.

¹³⁵ Ibid., s. 1056.

6.2.1 Trovärdighet

En annan problematik med att hållbarhetsredovisning primärt bygger på företagens egen vilja och godtyckliga sätt att mätas på, är svårigheten att göra jämförelser företag emellan. Frivilligheten att rapportera, menar Villiers och Mähönen, gör det svårt att följa upp och mäta.¹³⁶ De framhåller att det förslag som kommissionen lade fram för att frammana en förändring av redovisningsdirektiven var ett steg i rätt riktning. Att direktivet (2013/34/EU) i sig erbjuder flexibilitet och möjliggör för företagen att välja fritt vilka riktlinjer och standarder de vill använda sig av försvårar dock för intressenterna att jämföra företagens redovisning. Eftersom informationen som redovisas i dessa rapporter är väsentlig för fler intressenter än enbart investerarna borde den presenteras på ett lättillgängligt sätt.¹³⁷

Att påverka företagens beteende att bli mer hållbara kräver att man ser till informationens användbarhet och att intressenterna kan påverka genom att ifrågasätta informationen. Detta menar Villiers och Mähönen skapar trovärdighet och är ett sätt att undvika för företagen att enbart framställa sig i bättre dager än vad verkligheten skulle visa (greenwashing). De anser att det vore lämpligt att applicera kraven även på små företag (som idag är undantagna från lagkraven).¹³⁸ Integrering av hållbarhetsfrågorna i den ”vanliga” årsredovisningen är ett sätt att göra informationen mer trovärdig eftersom den då kopplas samman med verksamhetens övriga utmaningar och bolagets strategiska utveckling. Utvecklingen av så kallad *Integrated Reporting* är därmed ett steg i rätt riktning. Villiers och Mähönen lyfter fram att det krävs tydligare regelverk och standardiserade krav på företagens rapportering för att syftet med EUs redovisningsdirektiv ska uppfyllas. Således vill de se fler lagkrav och mindre flexibilitet kring Hållbarhetsredovisning.¹³⁹

6.2.2 Olika incitament

Black framhåller att det kan vara problematiskt med system där man förlitar sig på näringslivets självreglering eftersom deras incitament och mål kan skilja sig från reglerarens ursprungliga syfte med direktivet (2013/34/EU). Med PBS läggs ansvaret för

---

¹³⁶ Villiers, C & Mähönen, J, Accounting, Auditing and Reporting: Supporting or Obstructing the Sustainable Companies Objective?, 2013, s. 2.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Ibid., s. 2-3.

reglering av Hållbarhetsredovisning på näringslivet vilket möjliggör för deras egen tolkning av direktivet.¹⁴⁰

Nyligen lanserades en webbsida, ”Fair Finance Guide”, som syftar till att visa hur hållbara de svenska bankerna faktiskt är. Här jämförs hur bra de jobbar med mänskliga rättigheter, klimatförändringar, biologisk mångfald etc. Bakom initiativet står en internationell organisation som heter Fair Finance International vilket startade år 2009 i Nederländerna.¹⁴¹ Trots att de flesta svenska storbankerna upprättar Hållbarhetsredovisningar var det inga av dessa banker som, genom deras undersökning, fick grönt ljus vad gäller integration av hållbarhet i sin verksamhet.¹⁴² Således ser vi tecken på ett gap mellan det som redovisas och det som de facto görs. Lagstiftarens syfte med att införa krav på icke-finansiell information i lagstiftningen bygger på att företagen ska driva långsiktigt hållbara verksamheter.¹⁴³ Enligt Black finns det risk att reglering genom PBR leder till att företagen utnyttjar situationen och upprättar ytliga system för att visa hur väl de anpassar sig till regleringen.¹⁴⁴

6.3 Swedbanks Hållbarhetsredovisning

År 2012 publicerade Swedbank sin första Hållbarhetsredovisning där de använder sig av GRI:s G3 riktlinjer.¹⁴⁵ Men redan innan kan man i deras förvaltningsberättelse ta del av information om riskhantering, osäkerhetsfaktorer och hållbarhet i deras kärnverksamhet.¹⁴⁶

Hållbarhetsstrategi Swedbank:

”Vi möjliggör för människor, företag och samhällen att växa”.¹⁴⁷

6.3.1 Intressenterna

I Hållbarhetsredovisningen från 2013 identifierar Swedbank fyra omfattande intressentgrupper med vilka de för dialog kring innehållet i hållbarhetsarbetet: kunder,

---

¹⁴⁰ Black, J, 2012, s. 1045.

¹⁴¹ Fair Finance Guide, 2015-01-22.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Prop 1996/97:167, s. 7.

¹⁴⁴ Black, J, 2012, s. 1047.

¹⁴⁵ Swedbank, Hållbarhetsredovisning 2012, s. 3.

¹⁴⁶ Swedbank, Förvaltningsberättelse – Hållbarhet, 2011.

¹⁴⁷ Swedbank Hållbarhetsredovisning 2013.

medarbetare, samhälle och omvärld, ägare och investerare. Vidare delas hållbarhetsarbetet in i tre fokusområden:

- Finansiell hållbarhet
- Social hållbarhet
- Ekologisk hållbarhet¹⁴⁸

Swedbank väljer ut vilka intressenter som är viktiga för företaget genom en ”stakeholder” analys och kan på så sätt identifiera vilka de största grupperna är. Dialog förs även med mindre intressentgrupper men den primära informationsinhämtningen sker från de största grupperna genom olika enkäter.¹⁴⁹

6.3.2 Lagkraven i relation till riktlinjerna

Swedbank väljer att upprätta Hållbarhetsredovisningar i syfte att skapa transparens för intressenter och tydliggöra Swedbanks arbete med hållbarhet. De ser det även som en möjlighet att öka jämförbarheten mellan olika bolag, primärt sektorsvis. Det är en av anledningarna till att man väljer att redovisa enligt de internationella riktlinjerna fastställda av GRI. Jackson menar att det är ett sätt att säkerställa att alla redovisar samma typ av information. Det ger även en struktur kring hur Swedbank ska kommunicera med sina intressenter. Enligt Jackson är Swedbank medvetna om vilka lagkraven är och är nogga med att uppfylla dessa. Huruvida de anser att kraven på företagens redovisning bör utökas eller förtydligas vill Jackson inte gå in på.¹⁵⁰

Kommissionen vill att företagen ska använda befintliga internationella och nationella riktlinjer och principer, såsom GRI, som hjälpmedel vid upprättandet av en Hållbarhetsredovisning.¹⁵¹ Monciardini påpekar att det idag inte finns ett passande och globalt erkänt ramverk som alla företag följer. Problematiken med detta är att jämförbarheten därmed blir bristfällig.¹⁵² Kommissionens mål med det nya redovisningsdirektivet är, som vi har kunnat läsa tidigare, att öka relevansen, överensstämmelsen och jämförbarheten av den redovisade icke-finansiella informationen i företagens årsredovisning.¹⁵³ Dock anger de i förarbetet inga sätt för hur de ämnar

---

¹⁴⁸ Swedbank Hållbarhetsredovisning 2013.

¹⁴⁹ Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015.

¹⁵⁰ Jackson, A, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06

¹⁵¹ KOM (2013) 207

¹⁵² Monciardini, D, Regulating Accounting for Sustainable Companies, 2013, s. 2.

¹⁵³ KOM (2011) 681

verifiera kvalitén på redovisad information. Enligt Monciardini kan det innebära att man möjliggör för företagen att redovisa enbart sådan information som är till gagn för deras anseende. Detta riskerar att minska intressenternas tillit till redovisad information vilket därmed kan underminera syftet med lagen.¹⁵⁴

Jackson menar att det visst finns risk att valfriheten leder till att vissa företag väljer att framställa sig på ett mer fördelaktigt vis än vad som de facto är realitet. Hon anser dock att risken är liten eftersom det är lätt att genomskåda den typen av företag. Hållbarhetsredovisningen ska innehålla en stor mängd information vilket gör det omöjligt att redovisa allt. Därför måste företag välja ut den information som är relevant för det enskilda företaget.¹⁵⁵ GRI vill att företag inte bara ska redovisa sådant de har gjort bra och lyckats med utan även sådant som inte har gått så bra.¹⁵⁶ Detta anser Jackson att Swedbank gör genom att vara tydliga då de inte har uppnått mål som satts samt beskriva eventuella hinder under året som försvårat deras arbete.¹⁵⁷

6.3.3 Urval av information - fokusområden

Syftet med en löpande dialog med intressenterna är att få inspel kring vad Swedbank kan förbättra, minska riskerna i verksamheten och minska risken att påverka negativt i olika hänseenden. Jackson menar att det är viktigt att möta intressenternas behov och att Hållbarhetsredovisning är ett sätt¹⁵⁸

För att ta vara på sitt anseende och undvika så kallade anseendekostnader, måste verksamheten kunna uppvisa att de har en god intern riskkontroll. Således är det viktigt för ledningen att ha kontroll över risk, resurser och anseende samtidigt. Detta kan vara svårt då dessa faktorer troligen drar verksamheten åt tre olika håll. Att identifiera eventuella risker kan liknas vid att gissa sig till vad som kommer hända i framtiden för att försöka allokera resurser till rätt område. Det har därför visat sig vara svårt att i förtid uttröna vilka eventuella risker och problem en verksamhet kan stöta på i framtiden. Bedömningen av vad som är att betrakta som risk baseras på olika sociala och politiska prioriteringar. Vad som är att betrakta som risk kan därmed skilja sig radikalt åt mellan

---

¹⁵⁴ Monciardini, D, 2013, s. 3.

¹⁵⁵ Jackson, A, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

¹⁵⁶ GRI, G4, s. 17.

¹⁵⁷ Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

¹⁵⁸ Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

olika beslutsfattare och tidpunkter. Därför är det oftast först i efterhand som det blir aktuellt att ifrågasätta hur resurser har allokerats för att förhindra vissa risker.¹⁵⁹

Jackson anser att det är intressant att titta på hur tankarna kring vad som är hållbarhet har utvidgats under åren. Tidigare låg primärt fokus på specifikt återvinning och miljöfrågor hos verksamheter. Idag finns en större förståelse för vad begreppet hållbarhet innefattar och frågor som mänskliga rättigheter, skatt och arbetsmiljö lyfts fram som minst lika viktiga som miljö. Således, menar Jackson, att man kan se att frågorna förändras och nya perspektiv lyfts fram genom denna dialog med olika intressentgrupper. Idag kräver intressenterna att företagets förhållningssätt till hållbarhet ska redovisas eftersom denna information ligger till grund för investeringsbeslut och hur företaget uppfattas av sin omgivning. Dialogen med intressenter förs löpande och ligger till grund för en analys kring vilka frågor som ska lyftas fram i redovisningen. Det underlättar således sammanställningen av de materiella frågorna och redovisningen av hur banken jobbar med dessa i den dagliga verksamheten.¹⁶⁰

Jackson framhåller att alla tre sakområden (ekonomi, samhälle och miljö) inom G4 är viktiga, men att Swedbank har en indirekt påverkan på samhället. Detta innebär att det blir viktigt att lyfta fram bankens materiella påverkan och redovisa hur dessa sakområden integreras i kärnprocesserna. Vilken information som är relevant att redovisa i Hållbarhetsredovisningen väljs ut dels genom att göra omvärldsanalyser samt genom att titta på de intressentdialoger som har förts under året. Informationen man väljer ut delas in i de olika sakområdena i enlighet med GRI:s riktlinjer.¹⁶¹

6.3.4 Beslutsunderlaget

Hållbarhetsredovisningen är således främst ett verktyg för att kommunicera Swedbanks hållbarhetsarbete och ambitioner. Informationen upptas i bankens Hållbarhetsredovisning men de interna besluten har fattats långt innan och redan integrerats i verksamheten. Redovisningen blir därmed ett sätt att redovisa för intressenterna vad som har gjorts under året samt ett verktyg för framtida arbete. Men som Jackson säger – själva arbetet med hållbarhet sker löpande men resultatet av vad som har gjort redovisas i Hållbarhetsrapporten. Ur ett investeringsperspektiv är redovisningen ett sätt att identifiera

---

¹⁵⁹ Black, J, 2012, s. 1053.

¹⁶⁰ Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

¹⁶¹ Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

olika utvecklingsområden. Precis som Swedbank även tittar på andras rapporter för att ta beslut om eventuella investeringar görs detta även internt.¹⁶²

6.4 Sammanfattning

PBR och Risk-baserad reglering är vanligt inom näringslivet. Att använda sig av system där lagen kompletteras av riktlinjer kan vara flexibelt både för lagstiftaren och den reglerade. Problematik med detta sätt att reglera har presenterats här ovan. Informationens trovärdighet och olika incitament är exempel på den problematik som kan uppstå då lagkraven är få och lagstiftaren lägger ansvaret för reglering på näringslivet. Swedbank upprättar en Hållbarhetsredovisning enligt GRI:s G4 riktlinjer. Den upprättas för att skapa transparens för intressenter, minimera risker i verksamheten samt tydliggöra Swedbanks hållbarhetsarbete. Det kan finnas problem med att direktivet är flexibelt och låter företagen välja hur och vad de ska redovisa. Monciardini menar bland annat att detta kan leda till lagens syfte undermineras.

---

¹⁶² Jackson, Hållbarhetschef Swedbank, intervju 2015-02-06.

7 Analys

7.1 Inledning

Denna uppsats har studerat EU:s bolagsrättsliga direktiv, aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, näringslivets självreglering samt normer och branschkode utifrån ett socio-legalt perspektiv. Genom att använda denna metod har ovanstående lagar och riktlinjer kunnat sättas i relation till den verklighet i vilken de agerar och har som syfte att påverka. Lagens roll i samhället är relevant eftersom den härstammar från sociala normer och samhälleliga förväntningar. Således kan lagen ses som ett politiskt verktyg för att influera beteende. En socio-legal metod möjliggör för författaren att studera näringslivets attityd till den lagstiftning som reglerar hållbarhetsredovisning. Genom detta går det att identifiera om det finns ett gap mellan lagstiftarens syfte och hur det ser ut i verkligheten när den implementeras.¹⁶³

7.2 Regleringsuppbyggnad

Hållbarhetsredovisning regleras på flera olika nivåer av flera olika aktörer. Av internationella deklamationer, EU direktiv, svensk lagstiftning och internationella riktlinjer.¹⁶⁴ Redovisningsdirektivet 2013/34/EU är ett flexibelt direktiv som fungerar som ett slags ramverk. Kommissionen anger ett antal internationella riktlinjer som de anser företagen lämpligen borde följa för att redovisa så kallad icke-finansiell information. Tanken är att företag ska lämna information om deras påverkan på samhället och hur de tar ansvar för detta, det vill säga redovisa sitt arbete med CSR.¹⁶⁵ Detta system av reglering benämns av forskare som *fler-nivå reglering*. Flera aktörer har på så sätt möjlighet att forma de lagar och riktlinjer som företagens redovisning formas efter. Ett annat begrepp är *decentraliserad reglering* där regeringen inte längre har ensamrätt över upprättandet av regleringar och riktlinjer. Istället skapas regleringar i samförstånd mellan staten och sociala aktörer. På så sätt skapas regleringarna med förståelse för i vilket sammanhang och miljö de ska verka i. Lagen kan i detta system kompletteras av näringslivets egna normer och upprättande av självregleringar.¹⁶⁶ Direktivet ger således näringslivet stor valfrihet att välja vilka riktlinjer man ska följa, vilken information som

---

¹⁶³ Se under rubrik 2.

¹⁶⁴ Regeringskansliet, Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande, 2013, s. 11-14.

¹⁶⁵ KOM (2013) 207, s. 2.

¹⁶⁶ Se under rubrik 2.1.

ska redovisas och hur denna ska redovisas. Dock finns det viss problematik med att förlita sig på att näringslivet frivilligt ska reglera sig själv.

7.2.1 Riktlinjernas relation till lagstiftningen

Black för i sin artikel om princip-baserad styrning fram olika perspektiv på riktlinjer och viss mån av självreglering som komplement, alternativt ersättning, till lagstiftning.¹⁶⁷ För företag kan införandet av riktlinjer som primär styrning innebära flexibilitet och en högre innovationsgrad samt öka konkurrensen. För de som reglerar kan det även här innebära flexibilitet och verka innovativt. Men framförallt möjliggör det en snabbare anpassning och hållbarhet i en ständigt förändrande omvärld i vilken denna styrning verkar.¹⁶⁸ Intressenterna å sin sida kan dra fördel av riktlinjebaserad styrning eftersom företag tenderar att då ändra sitt förhållningssätt till riktlinjer och regelverk. Där fokus tidigare har legat på att antingen strikt följa lagen till punkt och pricka, alternativt att försöka komma på effektiva sätt att komma runt lagen, har man sett tendenser till att det infinner sig en vilja att följa riktlinjerna och åstadkomma positiv utveckling.¹⁶⁹ Eventuellt som en effekt av att näringslivet då känner sig delaktig i denna förändring.

7.3 Krav från intressenter

Uppsatsen använder sig av intressentmodellen för att förstå för vem företagen upprättar en hållbarhetsredovisning. Denna modell menar, precis som EU kommissionen och Buhmann, att företagets ansvar sträcker sig längre än de krav som ställs på dem genom lagkrav.¹⁷⁰ Intressentmodellen lyfter fram betydelsen av att hörsamma de intressenter som inte enbart har ekonomiska intressen, såsom framtida generationer. Företagets beslutsfattande påverkas idag i allra högsta grad av intressenter, nationellt och internationellt, genom olika privata organisationer, vilka kräver att företag ska sträva efter mer än att maximera vinsten. Något vi ser effekterna av då företag upprättar hållbarhetsredovisningar och lyfter fram andra förhållanden än de monetära.¹⁷¹

Förespråkarna av intressentmodellerna menar att företagets hållbarhetsaktiviteter skall redovisas på samma sätt som de finansiella uppgifterna eftersom även detta kan utgöra

---

¹⁶⁷ Black, J, 2008, s. 426.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Se under avsnitt 3.2

¹⁷¹ Ibid.

beslutsunderlag för investerare och ledningen.¹⁷² För att underlätta för företagen att upprätta sådana rapporter som utöver de ekonomiska aspekterna, även integrerar miljö- och sociala förhållanden, har flertalet icke-statliga organisationer involverat sig på området.¹⁷³ Vi ser att kraven från intressenterna på information har lett fram till att allt fler företag inom Europa idag upprättar hållbarhetsredovisningar. Det är således intressenterna som är målgruppen för dessa rapporter, något som bekräftas av Snider (et. al).¹⁷⁴

7.3.1 Anseendekostnader

Intressenternas krav på företagen är av betydelse då företag riskerar att drabbas av negativa konsekvenser som dåligt rykte och minskade marknadsandelar om de misslyckas med att möta dessa. Att inte agera ansvarsfullt kan därmed påverka företagets lönsamhet genom så kallade anseendekostnader.¹⁷⁵ Gemensamt hos GRI och ISO 26000 är intressenternas inflytande över verksamheten. Riktlinjerna lyfter fram verksamhetens behov av att hålla ständig dialog med viktiga intressenter. I GRI:s riktlinjer ska intressenterna vara delaktiga i urvalet av den information som ska presenteras i hållbarhetsrapporten.¹⁷⁶ Detta speglar en samtid där intressenternas åsikter om hur företag bör bedriva sin verksamhet får en allt större påverkan på beslut och företagets utveckling. Något vi även ser tecken på hos Swedbank i samband med att de upprättar en hållbarhetsredovisning.

Swedbank utför en ”stakeholder” analys för att identifiera de största intressentgrupperna. I enlighet med GRI:s krav för de en regelbunden dialog med de av företaget identifierade intressenterna, stora som små. Genom denna dialog anser Swedbank att de får fram viktig information om vad de behöver förbättra för att möta intressenternas krav och minimera risker i verksamheten. Genom att följa GRI:s riktlinjer anser Swedbank att man får en tydlig struktur för hur företaget ska kommunicera med sina intressenter. En konstruktiv intressentdialog blir således basen i företagets hållbarhetsredovisning.¹⁷⁷ Företagets syfte är primärt att hållbarhetsredovisningen ska vara ett verktyg för att kommunicera med intressenterna och hålla dessa informerade och nöjda.

---

¹⁷² Se avsnitt 3.2.

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Snider et. al., 2003, s. 176.

¹⁷⁵ Se under avsnitt 3.2.1

¹⁷⁶ GRI, G4, s. 11.

¹⁷⁷ Se under avsnitt 6.3

EU har valt att införa ett system där de förlitar sig på att näringslivet upprättar normer och branschstandarder. Något som förhoppningsvis leder till att näringslivet reglerar sig självt. Lagkraven i det nya direktivet (2013/34/EU) är därmed få eftersom kommissionen lämnar det upp till företagen att själva bestämma hur de ska redovisa och vilken information som ska presenteras i hållbarhetsredovisningen.¹⁷⁸ Allt fler företag väljer alltså att följa den självreglering och de uppförandekoder kring CSR och hållbarhet som skapats av olika nationella- och internationella organ samt av privata organisationer. Dessa värden influerar därför företagens beslutsfattande och beteende och har lett fram till en form av konsensus inom näringslivet. Företag väljer att följa dessa koder och självreglering trots att det inte enligt lag är tvingande. Detta tyder på att företagen är väldigt medvetna om betydelsen av anseendekostnader.¹⁷⁹

7.4 Lagens syfte i jämförelse med näringslivets syfte

Lagen i sig kräver väldigt lite av företagens redovisning av icke-finansiell information. Lagstiftaren förlitar sig på den självreglering och normbildning som upprättats av näringslivet. De anseendekostnader som kan uppkomma ifall företag inte agerar på ett för intressenter accepterat sätt anses vara motivator i sig att upprätta en hållbarhetsredovisning. Således kan man ifrågasätta huruvida det är nödvändigt att reglera CSR i lag, då det torde vara tillräckligt med de riktlinjer och codes of conduct som redan är etablerade inom näringslivet. Trots detta har EU kommissionen valt att inkorporera krav på att företagens förvaltningsberättelse ska innehålla icke-finansiell information i den mån det behövs för att förstå företagets ställning och resultat.¹⁸⁰ Man kan dock se ett gap mellan reglerarnas incitament med lagstiftningen och det som motiverar företagen att upprätta en hållbarhetsredovisning.

7.5 Lagstiftarens incitament

När kravet på redovisning av icke-finansiell information i förvaltningsberättelsen infördes i 6 kap ÅRL gjorde regeringen det med anledning att öka intressenternas tillgänglighet till information. Förhoppningen var att öka den hållbara utvecklingen inom näringslivet genom att ställa krav på att sådan information integreras i redovisningen av finansiella uppgifter. I förarbetena till lagstiftningen framhåller regeringen att självreglering inte

---

¹⁷⁸ Se under avsnitt 5.3.1

¹⁷⁹ Bergström, C & Samuelsson, P, 2012, s. 282.

¹⁸⁰ Direktiv 2013/34/EU Art. 19.

hade visat sig räcka för detta syfte. Tydligare lagkrav behövdes därmed för att komplettera näringslivets självreglering.¹⁸¹ Genom transparens kan intressenterna fatta välgrundade beslut och göra aktiva konsumentval, vilket i sin tur kan påverka företagens beteende. Fokus var att öka intressenternas tillgång till sådan information och att informationslämnande var ett verktyg för näringslivets hållbara utveckling.¹⁸²

Enligt EU kommissionens förslag till förändring av de tidigare redovisningsdirektiven, behövdes ett enhetligt system för att i enlighet med ”Inremarknadsakten” säkerställa att företag på den europeiska marknaden har en jämn spelplan. Ett fåtal verksamheter, aktiva inom EU, redovisar icke-finansiell information och kvalitén på den information som redovisas skiljer sig kraftigt åt. Kommissionen anser det vara viktigt för investerare och andra intressenter att kunna jämföra företagens redovisning. Jämförbarheten försvåras om alla gör olika och kvaliteten inte kan garanteras. Information om företagens icke-finansiella förhållanden är viktig för företagens riskhantering och affärsmöjligheter. Att kontrollera dessa icke-finansiella delar av verksamheten är därför nödvändig för företagens hållbara utveckling. Informationen är även viktig för samhället och intressenter vilka då kan göra en bedömning om företagens verksamhet och prestationer; ekonomisk och hållbar. Således är transparens vad gäller uppgifter om miljö, personal och sociala faktorer grundläggande för varje företags CSR-policy.¹⁸³

Kommissionen lägger stor vikt vid att näringslivet måste utveckla självreglering och interna kontrollsystem för att uppnå detta. Till skillnad från Blacks iakttagelser menar kommissionen på att mer självreglering och utveckling av normer och branschstandarder, parallellt med direktiven, kan leda till ett ökat ansvarstagande hos näringslivet att bedriva långsiktigt hållbara verksamheter. Detta förhållningssätt framgår av EU kommissionens rapport från 2011. Den önskade effekten av krav på icke-finansiell information i årsredovisningen är ökad medvetenhet hos företagen. Därigenom kan företagen lättare identifiera och minimera risken för negativ påverkan på samhället.¹⁸⁴

7.5.1 Näringslivets incitament

Näringslivets incitament till att upprätta en hållbarhetsredovisning kan alltså skilja sig från lagstiftarens. Således är det intressant att titta på för vem företagen redovisar och vad

---

¹⁸¹ Prop 1996/97:167, s. 18.

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ KOM (2013) 207, s. 2.

¹⁸⁴ KOM (2011) 681, s. 6-7.

informationen i redovisningen ska användas till i jämförelse med lagstiftarens ovanstående incitament.

Intressentmodellen vill att företag utöver vinstkriteriet även ska implementera sociala aspekter och verksamhetens miljöpåverkan som underlag för beslutsfattande. Som nämnt tidigare utgör företagens redovisningar verktyg för uppföljning och beslutsfattande. Det är således intressant att även denna typ av icke-finansiell information får ta plats i företagens redovisning och vara en del av företagens beslutsunderlag. Hur den ska rapporteras och enligt vilka standarder detta ska ske finns inte definierat av intressentmodellen eller i redovisningsdirektivet (2013/34/EU).¹⁸⁵ Ett antal riktlinjer, standarder och metoder har utvecklats av intressent- och icke-statliga organisationer. Dessa ämnar tydliggöra vilka värden och aspekter företag ska ta hänsyn till vid upprättandet av rapporter som skall utgöra beslutsunderlag för ledningen, investerare och intressenter.¹⁸⁶

Att upprätta hållbarhetsredovisningar har blivit något av ett måste i näringslivet av konkurrensskäl. Risken finns dock att man genom att ha förlitat sig på att näringslivets självreglering inte har uppnått målet med lagstiftningen - att företag genom att redovisa icke-finansiell information utvecklar ett mer hållbart näringsliv. Istället har hållbarhetsredovisning blivit ett sätt för företag att marknadsföra sig och undvika negativa konsekvenser såsom anseendekostnader.

Det primära målet hos lagstiftaren att pådriva en hållbar utveckling av näringslivet är därmed inte nödvändigtvis det primära målet hos näringslivet. Detta är en slutsats man kan dra även från intervjun med Swedbank. Deras primära anledning till att de upprättar en hållbarhetsredovisning är transparens för intressenter. De vill tydliggöra hur de arbetar med hållbarhet och sättet att kommunicera detta på effektivast sätt är genom en hållbarhetsredovisning. De ser det även som en möjlighet för intressenterna att jämföra deras företag med andra företag i samma bransch.¹⁸⁷

---

¹⁸⁵ Samuelsson, P, 2005, s. 14-15.

¹⁸⁶ Westermark, C, 2013, s. 13-14.

¹⁸⁷ Se under avsnitt 6.3

7.6 Särkoppling och Greenwashing

Alla är alltså inte enbart positivt inställda till riktlinjer som styrmedel. Främst kommer kritiken från jurister vilka hävdar att det är ett oförutsägbart och osäkert system vilket möjliggör för lagstiftaren att agera retrospektivt. Kritikerna hävdar även att det föranleder ett dåligt skydd för konsumenter eftersom det möjliggör för företagen att agera och följa riktlinjernas minimikrav.¹⁸⁸ Black hävdar att det både går att hålla med förespråkarna och kritikerna då det finns många kringliggande faktorer som spelar in på hur väl nämnda system fungerar. Hur riktlinjerna införs och i vilken institutionell omgivning de verkar är två avgörande faktorer för hur riktlinjerna kommer tas emot och användas.¹⁸⁹

Vissa kritiker menar att avsaknaden av tydliga lagkrav på hur en hållbarhetsredovisning ska se ut och innehålla, ökar risken för särkoppling och greenwashing. Med begreppet särkoppling menar forskare att det finns risk för att företagen lovar mer än vad de kan leva upp till. Borglund (et al.) lyfter fram detta koncept, där företagen medvetet eller omedvetet bygger upp fasader kring företaget som innebär att de verkliga förhållandena inte framkommer. Detta underminerar då lagstiftarens syfte med redovisningen – att frammana en hållbar utveckling hos näringslivet.¹⁹⁰ Greenwashing är ett sätt för företag att välja att redovisa den information som framställer företaget på bästa sätt. Både särkoppling och greenwashing urholkar trovärdigheten i företagets hållbarhetsredovisning.¹⁹¹ Monciardini påtalar därför vikten av att informationen som företagen presenterar också granskas. Han menar att tydligare lagkrav krävs för att lagstiftarens syfte ska uppnås.¹⁹² Även Jackson, Hållbarhetschef på Swedbank, ansåg att det fanns risk för att företag inte är ärliga i sin hållbarhetsredovisning. Dock menade hon på att dessa snabbt avslöjas när informationen granskas och att det därför inte blir lönsamt i längden.¹⁹³

7.7 Luckor mellan direktivet (2013/34/EU) och självreglering

Utifrån den problematik som lyfts fram med hur hållbarhetsredovisning regleras av ett flexibelt direktiv (2013/34/EU), kan man se att det finns luckor mellan de olika aktörernas

---

¹⁸⁸ Se avsnitt 6.3.

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Borglund, T, et. al, 2010, s. 10.

¹⁹¹ Villiers, C & Mähönen, J, 2013, s. 2.

¹⁹² Monciardini, D, 2013, s. 3.

¹⁹³ Jackson, A, Hållbarhetschef Swedbank, Intervju 2015-02-06.

syfte och mål med hållbarhetsredovisning. Lagstiftaren ämnar pådriva ett hållbart näringsliv, intressentorganisationer vill ha tillgång till information och näringslivet vill göra intressenterna nöjda för att upprätthålla sitt rykte och anseende. Det finns även positiva aspekter med flexibel lagstiftning såsom redovisningsdirektivet (2013/34/EU). Det kan alltså innebära snabb anpassning till en förändrande och global omvärld, verka innovativt och öka konkurrensen. De negativa aspekterna verkar dock övervägande, där risken för att olika incitament, greenwashing och särkoppling kan leda till att lagen undermineras och syftet inte uppnås.

Att upprätta ett dokument med information om hur hållbarhet implementeras i verksamheten, enligt de lagkrav och riktlinjer som finns, och sedan inte integrera detta i verksamheten kan tyda på detta.

8 Sammanfattning och slutsatser

8.1 Sammanfattning

Företagens redovisning av icke-finansiell information regleras genom EUs bolagsrättsliga direktiv 2013/34/EU. Eftersom direktiven harmoniserar med svensk lag kommer införandet av detta nya direktiv att innebära förändringar i ÅRL (1995:1554) från och med juli 2015. Lagstiftaren menar på att öka transparensen, relevansen, samstämmigheten och jämförbarheten mellan verksamheters icke-finansiella information. Genom att tydliggöra kraven och minska de administrativa bördorna på företagen vill man i enlighet med Europa 2020-strategin verka för smart och hållbar tillväxt. Direktiven är flexibelt på så sätt att man främjar utveckling av självreglering och normbildning på området, vilket de hoppas ska leda till att verksamheter tar ett ökat samhällsansvar – CSR.

Hur, när och vilka företag som ska upprätta en hållbarhetsredovisning regleras alltså på flera olika nivåer. Dels genom direktiv och nationell lagstiftning, men även genom normbildning, branschstandarder och riktlinjer upprättade av intressentorganisationer. Detta är alltså vad EU anser vara det bästa sättet för att motivera företag att agera på ett hållbart sätt. År 2011 publicerade kommissionen en ny definition av CSR som innebar att företag måste göra mer än vad lagen kräver av dem för att anses ta sitt samhällsansvar. Detta i sin tur tyder på att EU kommissionen i det nya bolagsrättsliga direktivet förlitar sig på att näringslivet har motivation att upprätta självregleringar och följa internationella principer som OECD Guidelines Global Compact och GRI. Lagstiftarens syfte att öka transparensen och informationsutlämnandet till intressenter och därigenom skapa ett klimat där företag bedriver hållbara verksamheter, är inte nödvändigtvis det som motiverar företagen att upprätta så kallade hållbarhetsredovisningar.

Företagens incitament till att upprätta Hållbarhetsredovisningar är oftast att inte drabbas av anseendekostnader. Företagen vill alltså undvika negativa konsekvenser såsom dåligt rykte, minskade marknadsandelar och förlora kunder/investerare. I takt med att intressenter efterfrågar transparens och information rörande företagens aktiviteter och påverkan på omgivningen, har detta blivit ett sätt för företag att marknadsföra sig och kommunicera med sina intressenter. Forskning har försökt utröna om företagen kan dra fördel av att införliva information om hållbarhet i redovisningen. Att följa faktorer såsom ekonomi, sociala och miljö i relation till verksamhetens övriga aktiviteter kan ge

indikationer på hur hållbar verksamheten är. Detta moment av mätning förespråkas av även av Carroll som menar att man på så sätt kan hitta sätt att parallellt med att skapa vinst åt sina aktieägare även kan gynna samhället. Dessa tankar finner man även i intressentmodellen som menar på att företagens ansvar går längre än vinstmaximering. Företagens incitament är till synes att upprätthålla gott rykte, inte drabbas av anseendekostnader och möjligheten att använda informationen som beslutsunderlag. Fördelen med att inkorporera denna information i någon form av mätmoment såsom redovisning är att mätning generellt sett leder till åtgärd. Åtgärden i detta fall är att företag som en effekt av Hållbarhetsredovisningen bedriver hållbara verksamheter.

Lagstiftaren ser således företagens incitament som tillräckliga för att de på egen hand upprättar system som säkerställer hållbara aktiviteter och transparent kommunikation med intressenter.

8.2 Slutsatser

Problematiken med detta flexibla sätt att reglera är delvis att företagens och intressentorganisationernas incitament inte nödvändigtvis är desamma som lagstiftarens. Detta kan i sin tur innebära att målet med lagstiftningen inte uppfylls och att näringslivet istället får fritt spelrum för sina egna mål. Olika incitament kan innebära att informationens trovärdighet undermineras genom eventuella försök till greenwashing och särkoppling. Med detta menas att företagen framställer sig på ett mer fördelaktigt vis och utlovar mer än vad de kan uppfylla. Risken finns även att företagen kommer undan med att precis uppfylla minimikraven som ställs på dem. Förtroendet för näringslivet kan därigenom minska och färre investerare är benägna att investera när beslutsunderlaget inte längre är trovärdigt.

En annan problematik med låg grad av lagkrav och hög grad av självreglering är svårigheten att jämföra företagens icke-finansiella information. Trots att det nya direktiven ämnar vara tydligare, så bidrar flexibiliteten även till att öka otydligheten företag emellan då de kan välja flera olika sätt att redovisa på. Detta i sin tur kan leda till att försvåra för investeringar inom unionen, vilket är vad kommissionen ämnar förenkla med det nya direktivet.

Slutsatsen är således att lagkraven och riktlinjerna relaterar till varandra på så vis att lagen är det övergripande ramverket som reglerar vem, hur, när och var. Lagstiftarens sätter

därmed den politiska agendan med lagen, exempelvis hållbar utveckling hos näringslivet. Detaljerna överlämnar lagstiftaren till näringslivets normer och förlitar sig på att självreglering ska driva utvecklingen i ”rätt” riktning. Sammantaget finns det både fördelar och nackdelar med ett system som kompletterar lagstiftning med hög grad tillit till näringslivet och dess självreglering. Risken finns dock att lagens syfte motverkas av näringslivets ibland motstridiga incitament till hållbar utveckling.

Summary

This essay is about how Sustainability Reporting is regulated and the interplay between the different regulating instruments; legislation, norms, standards and guidelines. It is an interdisciplinary essay which intends to put legislation in relation to the reality and the environment in which it regulates. Therefore the essay stems from a socio-legal method. Sustainability Reporting among companies has become increasingly common in the business world today. It is a way for companies to communicate with their stakeholders and also a way to incorporate factors such as environment, personnel policies and human rights in the annual report. The essay looks at the legislation governing reporting of non-financial information and the guidelines that companies use as tools for reporting. Sustainability Reporting is today primarily regulated through self-regulation. This is because of the legislation, governing Sustainability Reporting, building upon principle-based (PBR) and risk-based regulation. The implication of such legislation is that Directive 2013/34/EU opens up for more actors to participate in the development of guidelines and industry standards. This gives the companies great flexibility to establish guidelines regulating reporting. Based on the many different actors involved in regulating the area, it shows that there is an interesting gap between the hard law and soft law. To understand what impact the legislation has had in practice and if the purpose of the legislation has been achieved the essay intends to answer the following question:

How does the current legislation relate with the standards and guidelines regulating Sustainability Reporting?

It is legally interesting to study this way of regulating since it is possible to highlight if any problems that may arise with principle-based and risk-based regulation. The analysis shows that Sustainability Reporting is regulated by several different actors whose reasons for regulating may differ. This can create problems with the credibility and usefulness of the information, which subsequently might undermine the legislature's aim with the legislation (hard law).

Key words: CSR, Sustainability Reporting, Stakeholder model, Stakeholder, Decision-making, Self-regulation, Principle-based regulation, Risk-based regulation.

Bilaga A – Frågor till Swedbank

Område 1: Lagkraven i relation till riktlinjerna

- I vilket syfte har Swedbank valt att upprätta en Hållbarhetsredovisning?
- Lagen kräver av er att införliva viss information i förvaltningsberättelsen. Ni har valt att upprätta en separat Hållbarhetsredovisning och följa GRI:s riktlinjer. Dessa går längre än vad lagen kräver av er som företag. Varför väljer ni att göra mer än vad lagen kräver av er?
- Varför valde ni att följa GRI:s riktlinjer?
- Hur ser ni på de lagkrav som ställs på er i ÅRL? Är de tillräckliga? Anser ni att lagen bör ställa större krav än vad den gör idag på företag?
- Hur ser ni på självreglering? (som något positivt som verksamheterna gynnas av)? Flexibelt och konkurrensmässigt.

Område 2: Intressenterna

- Hur valdes vilka intressenter man ansåg var relevanta och viktiga för verksamheten?
- På vilket sätt har de påverkan på verksamheten?
- Hur förs dialogen med intressenter för att identifiera vilka områden som ska redovisas?
- Hur ofta för man dialog med intressenter (löpande, en gång om året)?
- Vad är syftet med dialogen i Swedbanks ögon?
- Hur har denna dialog utvecklats under åren? Olika metoder, olika intressenter?
- Hur använder ni den dialog som förs med intressenterna för att ta fram en Hållbarhetsredovisning?

Område 3: Val av fokusområden, val av vilken information som ska redovisas.

- Hur ser Swedbanks urvalsprocess ut när man väljer vilka områden man ska lyfta fram i redovisningen?
- Vilken typ av information anses vara relevant för verksamheten? Vilka är kriterierna vid urval av information?
- Vad redovisas inte?
- GRI anser att även misslyckanden ska lyftas fram i redovisningen. Hur görs detta hos Swedbank?

Område 4: Beslutsunderlaget, Mätning → Åtgärd.

- Hur används den redovisade informationen?
- Hur tar beslutsfattarna del av denna hållbarhetsredovisning?
- Används den aktivt som beslutsunderlag i verksamheten och på vilken sätt i så fall?
- Hur påverkas den dagliga verksamheten och medarbetarna?

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Prop. 1996/97:167 *Miljöredovisning och miljöinformation i näringslivet*

Prop. 2004/05:85 *Ny Aktiebolagslag*

SOU 2014:22 *Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv*

Faktapromemoria 2011/12:FPM42 - ”Förslag till EU-direktiv om företagens offentliga redovisning”, Regeringskansliet

Europeiska unionen

FEUF, Funktionsfördraget

Direktiv 78/660 EEC

Direktiv 83/349 EEC

Direktiv 2013/34/EU

KOM(2001) 366 slutlig, framlagd av kommissionen, ”GRÖNBOK - Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar”, Bryssel den 18.7.2001.

KOM(2011) 681 slutlig, ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén och Regionkommittén, *En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar*”, Bryssel den 25.10.2011.

KOM(2011) 206 slutlig, ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén och Regionkommittén, *Inremarknadsakten*”, Bryssel den 13.4.2011.

KOM(2013) 207 slutlig, "Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large companies and groups", Strasbourg, 16.4.2013.

Litteratur

Artiklar

Banakar, Reza, 2009, "Law Through Sociology's Looking Glass: Conflict and Competition in Sociological Studies of Law"

Bebbington, Jan och Gray, Rob, 2001, *An Account of Sustainability: Failure, Success and a Reconceptualization*", Critical Perspectives on Accounting, vol 12, p.557 – 587.

Black, Julia, 2002, "Critical Reflections on Regulation", CARR; London School of Economics.

Black, Julia, 2008, "Forms and paradoxes of principles-based regulation", Capital Markets Law Journal, Vol. 3, No. 4, pp. 425-457.

Black, Julia, 2012, "Paradoxes and Failures: New Governance Techniques and the Financial Crisis", The Modern Law Review 75(6), pp. 1037-1063

Borglund Tommy, Frostensson, Magnus, Windell, Karolina, 2010, "Effekterna av hållbarhetsredovisning: en studie av konsekvenserna av de nya riktlinjerna hållbarhetsinformation i de statligt ägda bolagen", Regeringskansliet.

Bruntland Gro Harlem, UNEP, 1987, "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future", Oxford University Press.

Buhmann, Karin, 2006, "Corporate social responsibility: what role for law? Some aspects of law and CSR", Corporate Governance, vol. 6 No. 2, pp. 188-202.

Carroll, Archie B, 1999, "Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct", Business and Society vol 38(3), 268-295.

Chowdury, Nupur och Wessel, R.A, 2012, "Conceptualising Multilevel Regulation in the EU: A legal translation of multilevel governance?", European Law Journal, Vol. 18, No. 3, pp. 335-357.

Monicardini, David, 2013, "*Regulating Accounting for Sustainable Companies*", Sustainable Companies Conference: We Make it Happen, Oslo 5-6 December 2013.

Regeringskansliet, 2013, "*Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande*", Näringsdepartementet.

Regeringskansliet, 2007, "*Riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande*", Näringsdepartementet.

Samuelsson, Per, 2005, "*Konkurrerande modeller för bolagsstyrning*", Liber Amicorum Reinhold Fahlbeck, Lund: Juristförlaget i Lund.

Schaffer, Gregory, C., Pollock, Mark, A., 2010, "*Hard vs. Soft Law: Alternatives, Complements, and Antagonists in International Governance*", Minnesota Law Review.

Snider, Jamie, Hill, R.P., Martin, Diane, 2003, "*Corporate Social Responsibility in 21st Century: A View from the World's Most Successful Firms*", Journal of Business Ethics vol 48: 175-173.

Villiers Charlotte, Mähönen, Jukka, 2013, "*Accounting, Auditing and Reporting: Supporting or Obstructing the Sustainable Companies Objective?*"

Böcker:

Bernitz, Ulf, "*Finna rätt – Juristens källmaterial och arbetsmetoder*", 12e uppl., 2012, Norstedts Juridik, Stockholm.

Bergström, Claes & Samuelsson, Per, "*Aktiebolagets Grundproblem*", 4e uppl., 2012, Norstedts Juridik, Stockholm.

Sandberg, Claes, "*Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*", 2007, Norstedts Juridik, Stockholm.

Tan-Sonnerfelt, Amanda, "*The Development and Use of Standards by Non-State Actors*", 2011, Lunds Universitet, Lund

Westermarck, Christer, "*Hållbarhetsredovisning: Teori, standarder och praktisk tillämpning*", 2013, Studentlitteratur, Lund.

Internetkällor

TCO, <http://www.tco.se/vara-fragor/Globalt/ILO-och-karnkonventionerna/>, hämtad 2013-10-22.

Fair Finance Guide, <http://fairfinanceguide.se/om-oss/>, hämtad 2015-01-22.

Övriga källor

GRI, G4 Sustainability Reporting Guidelines, "*Reporting Principals and Standard Disclosure*".

SIS. (2010) "Vägledning för socialt ansvarstagande", SS-ISO 26000:2010, IDT, Stockholm.

Swedbank AB, Hållbarhetsredovisning åren 2011-2013.

Intervju med Amanda Jackson, Hållbarhetschef Swedbank AB, genomförd 2015-02-06.